

MALAYSIA'S TERRITORIAL DISPUTES – TWO CASES AT THE ICJ

Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge
(Malaysia/Singapore) and Ligitan and Sipadan
[and the Sabah Claim] (Malaysia/Indonesia/Philippines)

Institute of Diplomacy and
Foreign Relations (IDFR)
Ministry of Foreign Affairs, Malaysia

Kadir Mohamad

Malaysia's territorial disputes – two cases at the ICJ : Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia/Singapore), Ligitan and Sipadan [and the Sabah claim] (Malaysia/Indonesia/Philippines) = Pertikaian wilayah Malaysia – dua kes di ICJ : Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan (Malaysia/Singapura), Ligitan dan Sipadan [dan tuntutan ke atas Sabah] (Malaysia/Indonesia/Filipina) / Kadir Mohamad. ISBN 978-983-2220-30-5

1. Territorial waters--Malaysia. 2. Territorial waters--Singapore. 3. Territorial waters--Indonesia. 4. Territorial waters--Philippines. 5. Malaysia--Boundaries--Singapore. 6. Malaysia--Boundaries--Indonesia. 7. Malaysia--Boundaries--Philippines. 8. Malaysia--Foreign relations--Singapore. 9. Malaysia--Foreign relations--Indonesia. 10. Malaysia--Foreign relations--Philippines. I. Title. II. Title : Pertikaian wilayah Malaysia – dua kes di ICJ. III. Title : Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia/Singapore). IV. Title : Ligitan and Sipadan [and the Sabah claim] (Malaysia/Indonesia/Philippines). V. Title : Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan (Malaysia/Singapura). VI. Title : Ligitan dan Sipadan [dan tuntutan ke atas Sabah] (Malaysia/Indonesia/Filipina). 341.44809595

Published by
Institute of Diplomacy and Foreign Relations (IDFR)
Ministry of Foreign Affairs, Malaysia
Jalan Wisma Putra
50460 Kuala Lumpur
Malaysia

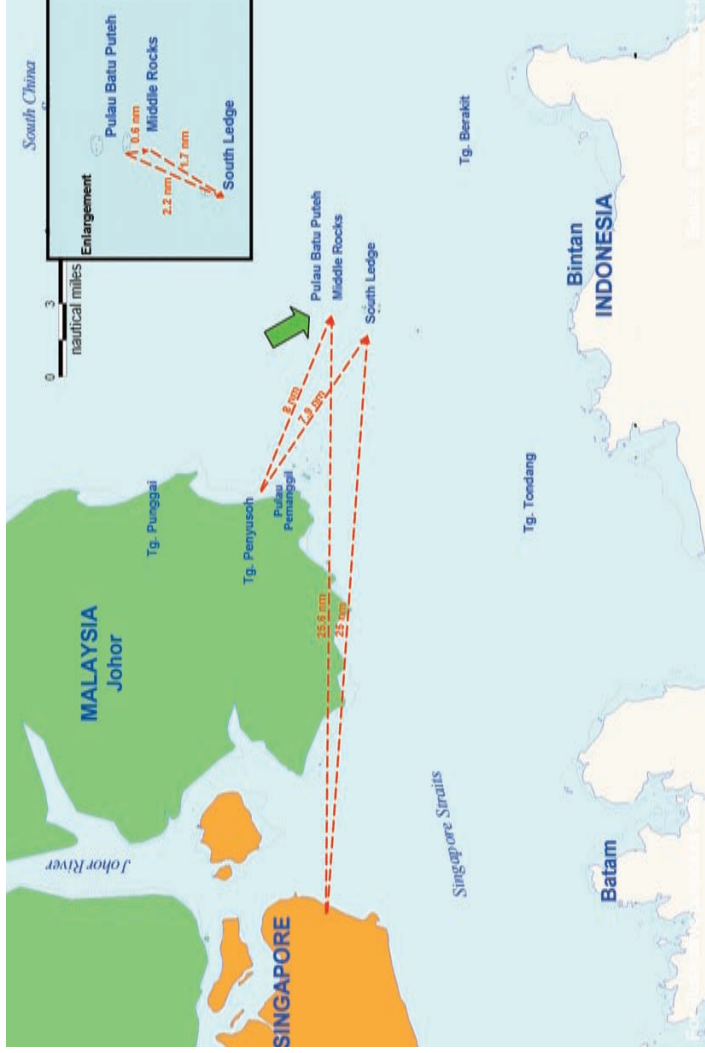
Visit us at www.idfr.gov.my
Email: info@idfr.gov.my

Copyright © 2009 Institute of Diplomacy and Foreign Relations

Contents

The Case of Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge at the International Court of Justice	1
The Case of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan [and the Sabah Claim] at the International Court of Justice	35

Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge

Map showing the geographical location of Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge
Source: From the collection of graphics prepared by the Malaysia Delegation for the Oral Hearings at the ICJ, 6-23 November 2007

The Case of Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge at the International Court of Justice

Kadir Mohamad

INTRODUCTION

On 23 May 2008, when the International Court of Justice (ICJ) in The Hague handed down its Judgment on the country's territorial dispute with Singapore, many people in Malaysia reacted with dismay that Pulau Batu Puteh (BP) had been lost to Singapore. As a piece of the national territory, BP was indeed sacred property. The Judgment particularly hurt because in the eyes of Malaysians the claim made by Singapore, ever since the problem surfaced in 1980, had come to symbolize the height of Singapore's arrogance in the conduct of its relations with Malaysia and insensitivity towards the feelings of Malaysians.

In 1979, Malaysia had published a map entitled "Territorial Waters and Continental Shelf Boundaries of Malaysia" in which BP was shown as forming a part of Malaysian territory. That inclusion was, in fact, a deliberate step taken by the cartographers to reaffirm Malaysia's sovereignty over BP which had always been a part of the original Sultanate of Johor since ancient times.

In February 1980, Singapore lodged a protest against the inclusion of BP in the 1979 Map. That began a protracted dispute between Malaysia and Singapore, spanning almost three decades. Much

effort was extended to settle the dispute bilaterally but without any success. In 1994, the Leaders of Malaysia and Singapore agreed to refer the question of sovereignty over BP to the ICJ for peaceful adjudication by a third party.

Before then, the dispute concerned only one feature, namely BP. However, by the time the two sides had agreed to refer the matter to the ICJ, the dispute had enlarged to include two other features in the same vicinity, namely Middle Rocks (MR) and South Ledge (SL). The case was formally registered by the ICJ as the "Case Concerning Sovereignty Over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia/Singapore)".¹

A proper appreciation of the case requires careful reading of the written pleadings and oral submissions of Malaysia before the Court as well as the text of the Court's Judgment including the dissenting opinions of four Judges, all of which are easily accessible on the website of the International Court of Justice (<http://www.icj-cij.org>) as well as in the enclosed CDs.

This account is necessarily a brief rendition of a very lengthy and truly national effort spanning nearly 30 years. In particular, it does not reflect the thousands of hours of research and other work done by the Malaysian Team to prepare a good case on behalf of Malaysia. For more than 18 years, a total of more than 50 people were engaged in the search for historical and documentary evidence in 63 archives and libraries in no less than 10 countries throughout the world.

BILATERAL NEGOTIATIONS DID NOT SUCCEED

Following its protest in 1980, Singapore continued to raise the issue with Malaysian leaders on several occasions:

---

¹ <http://www.icj-cij.org/homepage-cases>

- In May 1980, Lee Kuan Yew raised the issue of ownership of Pedra Branca with Dato' (Tun) Hussein Onn. The two leaders agreed to settle the matter peacefully.
- In December 1981, Lee Kuan Yew raised the same issue with Dr. (Tun) Mahathir Mohamad. They agreed to have a formal exchange of documents to prove ownership.
- In October 1991, Goh Chok Tong and Dr. (Tun) Mahathir Mohamad reaffirmed the 1981 understanding to resolve the matter by a formal exchange of documents, for the purpose of determining the ownership of Pedra Branca/BP based on legal principles.
- In February 1992, Singapore submitted to Malaysia a Memorandum to support its claim to ownership over Pedra Branca. In June 1992, Malaysia responded with a written Memorandum of its own.

During the first round of official talks in 1993 in Kuala Lumpur, Singapore gave the first hint that it was claiming sovereignty not only over BP but also over MR and SL. Although a second round of bilateral talks was held in 1994 in Singapore, it became clear that neither side was going to succeed to convince the other about who owned what.

The inclusion of two additional claims by Singapore was the main factor which closed the possibility of reaching any form of bilateral solution.

Following the 1994 agreement to refer the dispute to the ICJ, several rounds of meetings at the level of officials were held to negotiate a Special Agreement to jointly submit the case for adjudication by the Court. Such an agreement was required because neither Malaysia nor Singapore was a signatory to the Statutes of the ICJ.

In 1998, consensus was reached on the text of the Special Agreement. At this juncture, however, Malaysia and Singapore mutually agreed to shelve the issue of BP for some time to enable Malaysia to attend to a separate and unrelated "Case Concerning Sovereignty Over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan" between Malaysia and Indonesia. The two countries had agreed, in 1997, to refer that dispute for international adjudication, also by the ICJ.

The interregnum lasted nearly five years until the dispute with Indonesia was finally settled in December 2002 when the ICJ adjudged both Pulau Ligitan and Pulau Sipadan as belonging to Malaysia.

In February 2003, the outstanding dispute with Singapore was revisited and the Special Agreement was finally signed by the Foreign Ministers of Malaysia and Singapore in Putrajaya.

Article 2 of the Special Agreement says, "The Court is requested to determine whether sovereignty over (a) Pedra Branca/Pulau Batu Puteh; (b) Middle Rocks; (c) South Ledge belongs to Malaysia or the Republic of Singapore".²

WHY MALAYSIA TOOK THE ICJ OPTION

Following the announcement of the Judgment which did not fully meet Malaysia's expectations, there were those who questioned Malaysia's logic for agreeing to go to the ICJ in the first place, without having a 'sure-win' legal case in this matter. Actually, the Government took that decision after much deliberation, with full cognizance of the risks involved.

---

² Special Agreement for Submission to the ICJ of the Dispute Between Malaysia and Singapore Concerning Sovereignty Over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge.

The Peace Palace, home of the International Court of Justice, The Hague

Source: [http://en.wikipedia.org/wiki/File:International Court of Justice.jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/File:International_Court_of_Justice.jpg)

In fact, Malaysia agreed to refer the dispute to the ICJ only after many years of escalating tension in the area around BP. It all began in 1986 when Singapore mounted certain naval operations in the area. Singapore had changed its diplomatic stance and begun to station gunboats near BP and made the waters around it a "no-go area". Johor fishermen, who had operated in those waters for generations, were barred from entering the area.

Malaysia could have resorted to military action to assert control over BP and the seas around it. However, in their wisdom, the Malaysian political leadership at that time decided against this course of action. Instead, they chose to adopt a policy of non-confrontation and to act in a peaceful manner in the spirit of neighbourly relations and in the spirit of ASEAN. Both Malaysia and Singapore are Parties to the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia which requires all disputes to be settled by peaceful means.

It was not a question of being afraid to go to war with Singapore. It was a deliberate decision which took into account that the wider interests of Malaysia and the region would be better served by seeking a peaceful solution, rather than resorting to the use of force.

In the wake of Singapore's intransigence and as tensions had risen to a high point by 1994, Malaysia decided to keep the peace by going to the ICJ. Adjudication by the ICJ was the best assurance of securing a credible, lasting solution that would be respected by both parties.

In summary, Malaysia had two good reasons for taking the ICJ option. Firstly, the decision to seek a peaceful solution through adjudication by a third party served the interest of maintaining peace and stability in the region and contributed towards achieving the objectives of the Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia. Secondly, Malaysia believed it had a sound case

and had at least a 50 per cent probability of regaining control over BP, MR and SL via the international legal process. The possibility of regaining control by other peaceful means had become non-existent in view of Singapore's inflexible attitude. Malaysia was confident it could prove that Johor had original title to BP, MR and SL and that nothing had happened to cause Johor/Malaysia to lose that title.

MALAYSIA HAD A CREDIBLE CASE

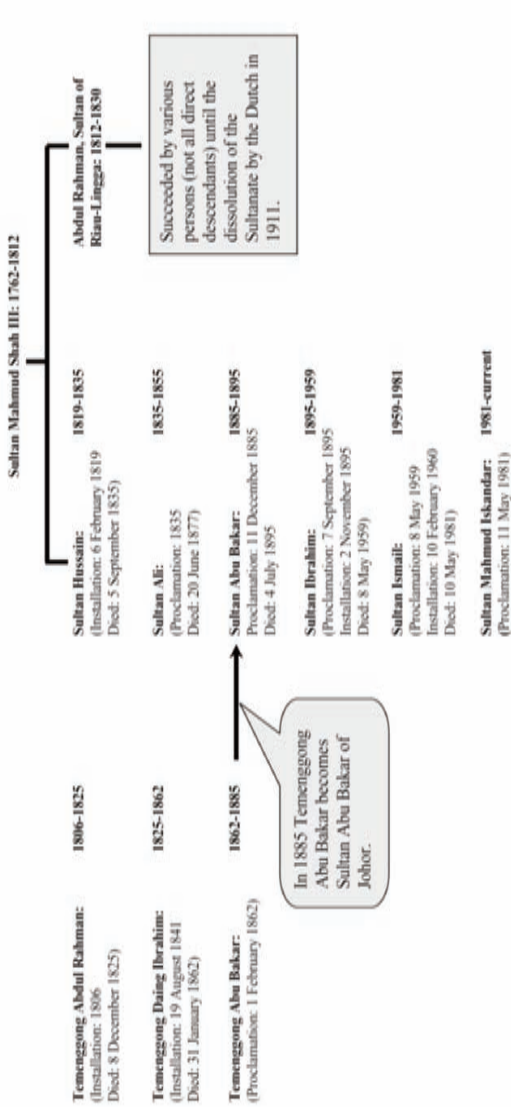
Malaysia consistently maintained — in the three rounds of Written Pleadings processed in 2004 and 2005, and during the three weeks of Oral Hearings before the Court in November 2007 — that it had original title to BP, MR and SL. This argument was based on the historical fact that BP, MR and SL had always been part of Johor's maritime possessions ever since Sultan Mahmud established in 1512 what became the Sultanate of Johor.³

The Court did accept Malaysia's arguments regarding its original title to BP, MR and SL, and ignored Singapore's thesis that Pedra Branca/BP was *terra nullius* (belonged to no one) when the British initiated action to build a Lighthouse on that piece of territory in 1847.

The Court concurred with Malaysia because it was the finding of the Court that the territorial domain of the Sultanate of Johor did cover in principle all the islands and islets within the Straits of Singapore and thus included Pedra Branca/BP. This possession of the islands by the Sultanate was never challenged by any other Power in the region; and that it therefore satisfied the condition of continuous and peaceful display of territorial sovereignty. The Court also said that this ancient title was confirmed by the nature and degree of the Sultan of Johor's authority exercised over the

---

³ Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraph 37.

¹ Primary sources: Cenderawata, Han Kayserian Duli Yang Maha Mulia, Sultan Ismail ibn Al-Muhammad Sultan Johor yang Ke-80, 28 October 1974; Perabahan Duli Yang Maha Mulia Seri Paduka Baginda Sultan Iskandar Yang Di Permais Agung Malaysia, 15 November 1984, P.Raja I, Arkib Negara Malaysia Cawangan Johor-Melaka; Perancangan Duluam, Johor Bharu, Bil. 1, 2 Raju, No. 10, 12th July 1981, Arkib Negara Malaysia, Cawangan Johor-Melaka, Straits Times Backlist; Sejarah Melayu, Series W. 1, F.160-48, Reel 142, Microfilm Copy, University of Malaya Library. Secondary sources: Br. Beckley, *Supplementary Notes on the History of Johore*, Kuala Lumpur: University of Malaya Press, 1968; C.A. Trocki, *Prince of Pirates: The Sultanate of Johore and the Dutch, 1600-1710*, Singapore: Singapore University Press, 1979; R.O. Winstedt, *A History of Johore (1385-1895)*, 1932; reprinted by the Malaysian Branch of the Royal Asiatic Society, Kuala Lumpur, 1992.

List of Temenggongs and Sultans of Johor from 1762
Source: *Memorial of Malaysia 25 November 2003, Vol. 1, page 50*

Map showing the territorial domain of the Sultanate of Johor prior to 1824

Source: *Malaysian Judges Folder Tab. 8, Verbatim Records of the Oral Hearings at the ICJ on 13 November 2007* (CR 2007/24, page 19)

Orang Laut, the people of the sea, who inhabited or visited the islands in the Straits of Singapore, including Pedra Branca/BP and made this maritime area their habitat.⁴

In support of the original-title argument, Malaysia cited two Treaties signed in 1824 which reinforced this fact.

First, the March 1824 Anglo/Dutch Treaty which established the spheres of influence of the two Powers in the East Indies — and which caused the maritime possessions of the Sultanate of Johor to be split into two (northern and southern) parts — had placed Pedra Branca/BP in the British sphere of influence in the north. In other words, BP continued to be with the northern part of the Sultanate of Johor in Peninsular Malaysia instead of being with the southern part of the Sultanate based in Riau-Lingga (which later became part of Indonesia).⁵

Second, the August 1824 Crawford Treaty, in which Sultan Hussein ceded to the English East India Company the island of Singapore together with its adjacent seas, straits, and islets to the extent of only 10 geographical miles from the coast of Singapore, did not include BP, MR and SL. BP is 25.5 nautical miles away, east of Singapore.⁶

The Court examined historical developments in the period between 1824 and the 1840s, and arrived at the conclusion that none of them brought any change to the original title of Johor over BP, MR and SL.⁷

Malaysia argued that the selection of BP as the site and the construction of the Lighthouse on BP, which began in 1847 and completed in 1851, were carried out with the consent of the Sultan

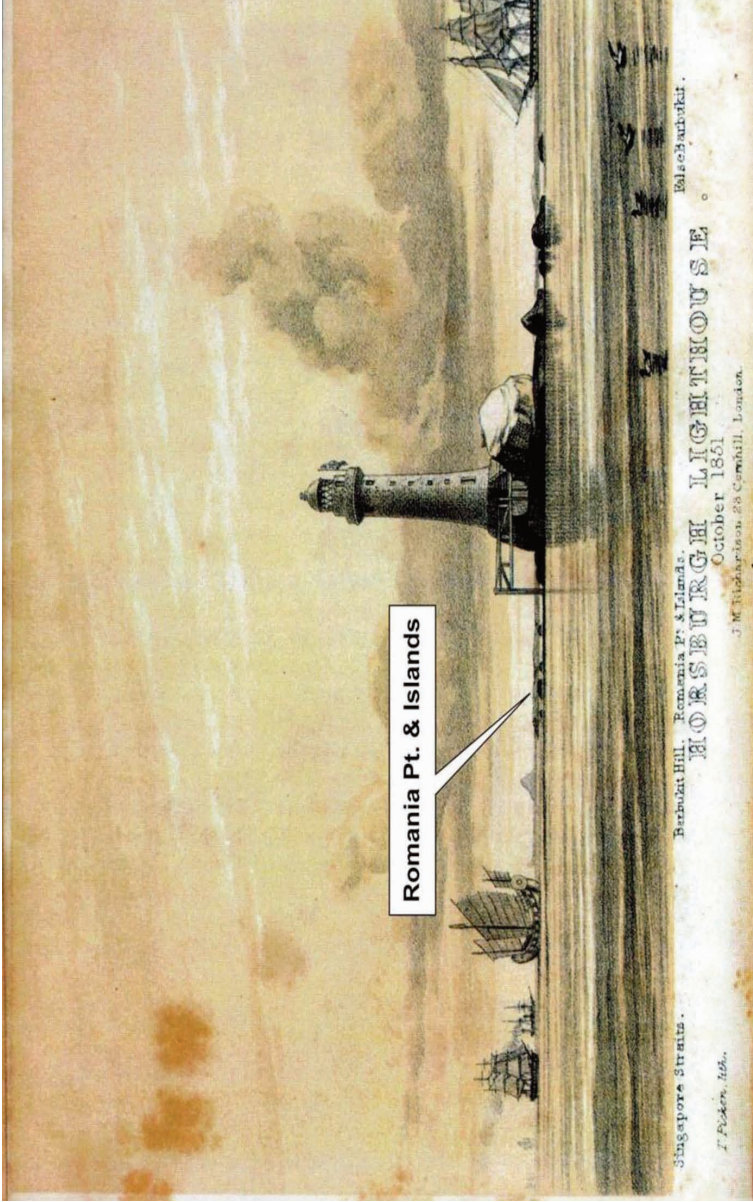
---

⁴ ICJ Press Release, 23 May 2008, fifth paragraph.

⁵ Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraphs 49-53.

⁶ Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraphs 54-56.

⁷ ICJ Press Release, 23 May 2008, sixth paragraph.

Horsburgh Lighthouse, October 1851, a painting by J.T. Thomson who supervised its construction
Source: *Memorial of Malaysia 25 November 2005, Vol.1, page 69*

Batu Puteh 2007 with the Johor coast in the background, a photograph taken with a telephoto-lens to highlight the nearness of Batu Puteh to the Johor mainland

Source: *From the collection of graphics prepared by the Malaysian Delegation for the Oral Hearings at the ICJ, 6-23 November 2007*

and Temenggong of Johor. The consent was conveyed in two separate letters of permission, dated 25 November 1844, from both of them to Governor Butterworth in Singapore.⁸

Malaysia also argued that Horsburgh Lighthouse was part of the Straits lights system in which various Lighthouses were managed by the governments of the Straits Settlements in Singapore, Malacca and Penang. Horsburgh Lighthouse had a status similar to another Lighthouse in the system located on Pulau Pisang, where Singapore operated a Lighthouse on an island which belonged to Malaysia. That arrangement continues until this day. Therefore, nothing has changed which could have an effect on Johor's original title to BP.

The Court examined the events surrounding the selection process of the site of the Lighthouse and the construction of the latter, as well as the conduct of the Parties' predecessors between 1852 and 1952, in particular with respect to the British and Singapore legislation relating to Horsburgh Lighthouse and in the context of the Straits lights system; constitutional developments of Singapore and Malaysia; and Johor's regulation of fisheries in the 1860s. But the Court decided that it was unable to draw any conclusions from these events for the purposes of the case.⁹

In adopting this position, the Court in fact inferred that Johor's original title to BP, MR and SL remained undisturbed until 1952.

However, it did not assist Malaysia's case when the Court did not make a ruling on the issue of "consent". The Court neither rejected nor accepted Malaysia's submission that Singapore and its British predecessor were present on BP with the permission and consent of the rulers of Johor as the sovereign over BP.

---

⁸ Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraphs 121-122.

⁹ ICJ Press Release, 23 May 2008, eighth paragraph.

Pulau Pisang
Source: *Memorial of Malaysia* 25 November 2005, Vol. 4, page 92

The Court turned next to a controversial letter of 21 September 1953. It noted Singapore's assertion that the letter from the Acting State Secretary of Johor in reply to an enquiry from the Colonial Secretary in Singapore, in which the Acting State Secretary stated that "the Johor Government [did] not claim ownership of Pedra Branca", was a formal express disclaimer of title, an *estoppel*, and a binding unilateral undertaking on the part of Malaysia.¹⁰

Malaysia argued that the 1953 letter did not prejudice Malaysia's continuing sovereignty over BP for the following reasons:¹¹

- (a) The letter of 21 September 1953 was manifestly not an instrument of cession or a "disclaimer" of sovereignty because of its terms;
- (b) The Acting State Secretary of Johor simply did not have the legal capacity to effect such a cession or disclaimer because the 1948 Johor Agreement and the 1948 Federation of Malaya Agreement removed from Johor all powers of conducting international business;
- (c) The British did not view the letter as an instrument of cession — the letter was never acted upon by either party at that time; and
- (d) Singapore itself was uncertain about the exact relevance of the letter — which it variously referred to as a confirmation, a renunciation, a waiver, an *estoppel* and a disclaimer. This inconsistency showed that Singapore could not decide on any determinate view regarding the status of the 1953 letter, which in fact it had none.

---

¹⁰ Judgment, paragraph 226.

¹¹ Closing Statement by the Agent of Malaysia, CR 2007/31, page 53, paragraph 8.

Although the Court conceded that the 1953 letter could not be considered as having a binding undertaking on the part of Johor,¹² the Court considered that this correspondence and its interpretation were of central importance "for determining the developing understanding of the two Parties about sovereignty over Pedra Branca/BP" and found that the reply by Johor showed that as of 1953 Johor understood that it did not have sovereignty over Pedra Branca/BP.¹³

The Court gave no weight to Malaysia's arguments in dismissing the significance of the 1953 letter.

The Court proceeded, instead, to examine the conduct of the Parties after 1953 with respect to BP. It found that certain acts, *inter alia* the investigation of shipwrecks by Singapore within the island's territorial waters and the permission granted or not granted by Singapore to Malaysian officials to survey the waters surrounding the island, may be seen as conduct *à titre de souverain* (a pattern of behavior revealing an intention to exercise State functions).¹⁴

The Court also considered that some weight could be given to the conduct of the Parties in support of Singapore's claim, i.e, the absence of reaction from Malaysia to the flying of the Singapore ensign on BP, the installation by Singapore of military communications equipment on BP in 1977, and the proposed reclamation plans by Singapore to extend the size of BP as well as a few specific publications and maps.¹⁵

Six maps published by Malaysia in 1962/65/74/75 had carried the word "Singapore" underneath the words "Horsburgh Lighthouse". These maps were considered supportive of Singapore's case

---

¹² Judgment, paragraph 229.

¹³ ICJ Press Release, 23 May 2008, ninth paragraph.

¹⁴ ICJ Press Release, 23 May 2008, tenth paragraph.

¹⁵ ICJ Press Release, 23 May 2008, tenth paragraph.

although Malaysia had argued that the maps in question did not in fact carry the meanings attributed to them by Singapore.

To counter the argument about Singapore's *effectivités* (regulatory and administrative assertions of authority), Malaysia had in fact presented to the Court its own set of *effectivités* over BP and the areas around it post 1953 — as evidence to prove that Malaysia too had continued to exercise jurisdiction over BP and the surrounding areas even post 1953. The *effectivités* cited by Malaysia included the following:¹⁶

- (a) The Malaysia-Indonesia Continental Shelf Agreement 1969;
- (b) The 1968 Oil Concessions Agreement with Continental Oil Company;
- (c) The publication of many Maps which showed Batu Puteh as part of Malaysian territory;
- (d) The Emergency (Essential Orders) Ordinance, No. 7 of 1969 which extended the limits of Malaysian territorial waters from 3 to 12 nautical miles [BP is only 7.7 nautical miles from the Johor coast];
- (e) The enforcement of fisheries regulations and policing.

However, Malaysia's case became finally damaged when the Court gave full weight to Singapore's *effectivités* with respect to BP after 1953. The Court did not give any weight to (a) the *effectivités* and (b) the Map evidence adduced by Malaysia in support of its arguments that Malaysia did continue to exercise jurisdiction over BP and the areas surrounding it even after 1953.

---

¹⁶ Statement by Nico Schrijver, CR 2007/27, pages 12-18, paragraphs 5-27.

The Court thereby concluded, especially by reference to the conduct of Singapore and its predecessors *à titre de souverain*, taken together with the conduct of Malaysia and its predecessors including their failure to respond to the conduct of Singapore and its predecessors, that by 1980 sovereignty over Pedra Branca/BP had passed to Singapore.¹⁷

The year 1980 was the date when the dispute crystallized as a result of the protest made by Singapore, in that year, against the Malaysian Map of 1979.

Therefore, as it turned out, Malaysia did not succeed in retaining sovereignty over BP not because Malaysia had weaker arguments or insufficient evidence to support its case, but because the Court held the view that certain non-erasable facts of history — particularly those events which took place between 1953 and 1980 — had destroyed Malaysia's sovereign position on BP, Johor's original title notwithstanding.

In relation to MR and SL, the Court accepted Malaysia's argument that MR, SL and BP did not constitute an identifiable group of islands in historical or geomorphologic terms¹⁸ although Singapore had advocated that the three features formed one single group. Neither did the Court contend Malaysia's stand that MR and SL were always considered part of Johor and thus, now, part of Malaysia.¹⁹

The Court subsequently ruled in favour of Malaysia regarding the status of Middle Rocks. However, the Court refrained from taking a position on the status of SL as it noted that SL fell within the apparently overlapping territorial waters generated by the mainland of Malaysia, Pedra Branca and Middle Rocks²⁰ and as

---

¹⁷ ICJ Press Release, 23 May 2008, eleventh paragraph.

¹⁸ Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraph 287.

¹⁹ Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraph 300.

²⁰ Judgment, paragraph 297.

such, left the status of SL to be subsequently determined by negotiation between Malaysia and Singapore.

RESERVATIONS ON THE COURT'S REASONING

Indeed, Malaysia had agreed, under Article 6 of the Special Agreement, to accept the Judgment of the Court as final and binding.²¹ Nevertheless, certain questions have been raised regarding the Court's reasoning for its decisions.

Four Judges who voted against the Judgment recorded their reservations separately as follows:

In his Dissenting Opinion, Judge ad hoc Dugard recorded his view that "the Court fails to explain how sovereignty over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh passed from Johor/Malaysia to Singapore in terms of traditional or accepted rules governing the acquisition of territorial title".²²

It was indeed unprecedented for the Court not to state the exact mode by which Johor lost sovereignty over BP and the exact date on which Singapore acquired sovereignty over BP. It simply said that by 1980, sovereignty over Pedra Branca had passed to Singapore. In past cases, the Court had always specified how and when a state lost or acquired sovereignty.

In his Separate Opinion, Judge Parra-Aranguren said that the *effectivités* cited by Court as favouring Singapore case "concern a period far too short and for this reason are not sufficient to undermine Johor's historical title to Pedra Branca/Pulau Batu Puteh".²³

---

²¹ Special Agreement for Submission to the ICJ of the Dispute Between Malaysia and Singapore Concerning Sovereignty Over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge.

²² Dissenting Opinion of Judge ad hoc Dugard., page 9, paragraph 30.

²³ Separate Opinion of Judge Parra-Aranguren, page 6, paragraph 25.

It was also unprecedented for the Court to take into account a very limited period of *effectivités* (between 1953-1980) as decisively supportive of Singapore's sovereignty claim. This 27-year period of *effectivités* is very short a period relative to the 129 years of history behind the case which began with the completion of Horsburgh Lighthouse on BP in 1851 and ended with the crystallization of the dispute between Malaysia and Singapore in 1980.

In their Joint Dissenting Opinion, Judges Simma and Abraham said, "Whether one examines them separately or takes an overall view, the acts accomplished by Singapore cannot be considered as constituting an indisputable and public exercise of sovereign authority against which Malaysia should have protested in order to preserve her own sovereignty over the island".²⁴

In simple language, these two dissenting Judges were not satisfied that Singapore's *effectivités* as relied upon by the Court were sufficiently numerous or strong as to cause Malaysia's sovereignty over BP to be undermined by Singapore.

THE JUDGMENT WAS NOT UNANIMOUS

From the very beginning, Malaysia insisted that the ICJ should decide separately, one by one, the question of sovereignty over BP, MR and SL. The Special Agreement was, in fact, worded accordingly.²⁵ On the other hand, it was Singapore's assertion that sovereignty over MR and SL went together with sovereignty over Pedra Branca/BP.

Procedurally, Malaysia prevailed when the ICJ made not one but three separate decisions. In the Judgment which was read out by the Acting President and subsequently presented to the Parties in

---

²⁴ Joint Dissenting Opinion of Judges Simma and Abraham, page 9, paragraph 27.

²⁵ Special Agreement, Article 2.

writing, which was final, binding and without appeal, the Court:²⁶

- found by twelve votes to four that sovereignty over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh belongs to the Republic of Singapore;
- found by fifteen votes to one that sovereignty over Middle Rocks belongs to Malaysia;
- found by fifteen votes to one that sovereignty over South Ledge belongs to the State in the territorial waters of which it is located.

THE QUESTION OF MIDDLE ROCKS

Malaysia consistently maintained its position that Middle Rocks and South Ledge, like Batu Puteh, were maritime features which remained undisturbed under Johor/Malaysian sovereignty.

With respect to Middle Rocks, the Court observed that the particular circumstances which led it to find that sovereignty over Pedra Branca/BP rested with Singapore clearly did not apply to Middle Rocks. The Court therefore found that the original title to Middle Rocks should remain with Malaysia as the successor to the Sultanate of Johor.²⁷

THE FUTURE OF SOUTH LEDGE

As for South Ledge, the Court reached the conclusion that sovereignty over SL would belong to the State in the territorial waters of which it is located as this low-tide elevation fell within the apparently overlapping territorial waters generated by the

---

²⁶ ICJ Press Release, 23 May 2008, first paragraph.

²⁷ ICJ Press Release, 23 May 2008, thirteenth paragraph.

mainland of Malaysia, Pedra Branca/BP and MR, and as the Parties had not mandated the Court to draw the line of delimitation with respect to their territorial waters in the area.²⁸

The Court's ruling means that the remaining question of establishing the sovereign ownership over South Ledge does not involve the issue of proving title but merely its geographical location in the context of maritime boundaries. On this question, certain geographical facts should predominate, such as the fact that SL is closer to MR than to BP. Furthermore SL is only 7.9 nautical miles from the Malaysian mainland while Singapore's nearest coast is 25.0 nautical miles from SL.²⁹

BP WAS THE MAIN ISSUE NOT THE ONLY ISSUE

There was much emotive talk that Malaysia gained mere rocks while the main prize — the island — went to Singapore. This incomplete perception existed because Malaysians generally had little knowledge or awareness of Middle Rocks and South Ledge until the media gave extensive coverage of the proceedings in The Hague, including a live telecast by Television Malaysia of the Court's Judgment on 23 May 2008. But it would be incorrect to view the Judgment only in terms of BP because the Judgment also conferred benefits to Malaysia. After all, the case concerned not only one but three separate maritime features.

In reality, Pedra Branca is not an island but simply another rock formation in the sea although in the Malay language, that feature is known as Pulau Batu Puteh (White Rock Island). As such, what the Court has conferred upon Singapore, in addition to the "white rock", is a certain amount of territorial waters around Pedra Branca. Similarly, Malaysia can now claim territorial waters around Middle

---

²⁸ ICJ Press Release, 23 May 2008, fourteenth paragraph.

²⁹ Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraph 288.

Batu Puteh compared to the size of a soccer field
Source: *Adaptation of Memorial of Singapore, page 498 Vol. 4, Annex 61, Verbatim Records of the Oral Hearings at the ICJ (CR 2007/24, page 52)*

Rocks and has excellent prospects of acquiring more of the same around South Ledge as well. The prospects are good because it can be proven that South Ledge lies within Malaysian territorial waters and should therefore belong to Malaysia.

All three features — Middle Rocks, South Ledge as well as Pedra Branca — will generate their respective maritime areas. But none of these three features qualify as an island which would entitle them to a 200 nautical mile Exclusive Economic Zone (EEZ). That is why any unilateral declaration by Singapore that Pedra Branca is entitled to an EEZ cannot be accepted because paragraph 121 (3) of the United Nations Convention on the Law of the Sea stipulates that rocks which cannot sustain human habitation or economic life of their own shall have no exclusive economic zone or continental shelf. And the ICJ has in fact pronounced Pedra Branca "a granite island"³⁰ and described it as "a tiny uninhabited and uninhabitable island".³¹

All the three features are therefore only entitled to a 12 nautical-mile territorial sea. And as Pedra Branca is surrounded by both the Johor coast as well as Middle Rocks, its territorial sea westwards, northwards and southwards will be much less than 12 nautical miles.

It has also been said that Singapore had been most keen to secure ownership not only over Pedra Branca but also Middle Rocks and South Ledge because Singapore had planned to reclaim land and join together all the three features to form a maritime domain in that area. Since Middle Rocks belongs to Malaysia, and that it lies in between BP and South Ledge, it is clear that any grand design that Singapore might have had about joining together all the three features has now been forestalled.

---

³⁰ Judgment, paragraph 16.

³¹ Judgment, paragraph 66.

Another important outcome of the Court's decision for Malaysia is that Singapore must now lift its naval blockade around Pedra Branca. In fact, Singapore ships sailing to Pedra Branca will have to traverse Malaysia's territorial waters before they can get there.

Malaysians may never want to look upon the decisions of the Court as any form of consolation prize for Malaysia. But the United Nations Convention on the Law of the Sea would confirm that the Court's decision to award sovereignty over Middle Rocks to Malaysia — which should consequentially include South Ledge as well — has given Malaysia an equal standing with Singapore in that part of the Singapore Straits near BP.

THE SUBJECT OF THE MISSING DOCUMENT

Malaysia had argued that Great Britain built and operated Horsburgh Lighthouse on BP only after obtaining the necessary permission from the Sultan and Temenggong of Johor. The letters of permission from the Sultan and Temenggong of Johor to Governor Butterworth in Singapore, dated 25 November 1844, were presented to the Court as the evidence of consent.

Malaysia wanted to find and furnish Butterworth's letter/s of request as additional evidence to corroborate its argument that the consent given by the Sultan and Temenggong did include BP.

Malaysia had requested Singapore, in 1994, to provide a copy of the Butterworth letter/s of request if it had the letter/s in its possession. During the Oral Hearings, Singapore officially denied that it had in its possession the Butterworth's letter/s of request.

Malaysian researchers left no stone unturned to find the Butterworth letter/s of request of 1844. Unfortunately, the efforts did not yield that particular piece of evidence. Although there was no certainty that the contents of the letter/s of request would serve

Malaysia's purposes, it was one document (possibly two documents) which the Team wanted very much to have sight of.

Certain suggestions have been made that Malaysia should continue searching for the letter/s of request from Governor Butterworth and if found, to be used as critical evidence in support of an application to the ICJ to reopen the case and conduct a retrial.

It is indeed possible to make a request for the reopening of a case, under certain conditions, in accordance with Article 61 of the Statutes of the ICJ, paragraphs 1 and 5 of which are quoted below:

- An application for revision of a judgment may be made only when it is based upon the discovery of some fact of such a nature as to be a decisive factor, which fact was, when the judgment was given, unknown to the Court and also to the party claiming revision, always provided that such ignorance was not due to negligence.
- No application for revision may be made after the lapse of ten years from the date of the judgment.

The relevance of the Butterworth letter/s of request is in so far as it relates to the issue of "consent". Unfortunately, the Court did not make a ruling on the issue of "consent". For example, it did not express its view on whether the Butterworth letter/s of request referred to BP or that it did not. The Court merely observed, by way of an aside, that the letter/s was probably general in terms.³²

The absence of a clear ruling by the Court on the issue of "consent" has therefore rendered uncertain the value of the 1844 Butterworth letter/s of request even if the letter/s is found and the contents support Malaysia's case.

---

³² Judgment, paragraph 133.

MALAYSIA HAD A GOOD TEAM

There were also doubts raised whether the Malaysian Team as a whole had the quality and standard to match the opposition team in this case. In this regard, there should be no doubts whatsoever that the members of the Malaysian Team were very qualified and well prepared to carry out the tasks entrusted to them.

The national component of the Team consisted of senior officials who had involved themselves directly in the preparations of the case, including the Attorney General.

For example, the Leader of the Team and Agent of Malaysia at the ICJ, Abdul Kadir Mohamad, began supervising research on the subject of BP in 1990 and stayed with the preparations of the case for 18 years, without any break, until the matter was finally resolved by the Court in 2008. Both he and the Co-Agent, Noor Farida Ariffin, had experience serving in the same capacities during the earlier case of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan between Malaysia and Indonesia which came before the Court in 2002.

The international component of the Team consisted of very eminent personalities.

The most senior member of the international legal panel, Professor Sir Elihu Lauterpacht of Cambridge University, is a household name in the international legal fraternity, having gone through a very distinguished career in international law both as an author and advocate since 1950. He is considered the doyen of the international lawyers practising at the ICJ. His father was a Judge in the Court in the 1970s. His family founded the Lauterpacht Centre for International Law at Cambridge University. Sir Elihu has been knighted by the Queen of England for his contributions to the development of international law.

The Malaysian Team members seated in the Great Hall of Justice of the Peace Palace, during the Oral Hearings at the ICJ, 6-23 November 2007

Source: From the collection of photographs of BERNAMA

Professor James Crawford, also of Cambridge University, current Director of the Lauterpacht Centre, is very highly regarded by his peers and the international law community. He was a member of the International Law Commission for two terms.

Professor Nico Schrijver occupies the Chair for International Law at Leiden University which is one of the most prestigious universities in the Netherlands. He is a consultant to the Dutch Government on questions of international law.

The Francophone lawyer on the Team, Professor Marcelo Kohen of the University of Geneva, is a highly respected professor of international law and has represented the Governments of Costa Rica, Argentina and Colombia in cases before the ICJ.

All of the four jurists are also members of the *Institute de Droit International* (Institute of International Law) whose members are widely considered to be the world's leading public international lawyers.

The fifth member of the international legal panel, Penelope Nevill, Solicitor and Lecturer at Cambridge University, had been involved with the research into the case for many years in her capacity as Fellow at the Lauterpacht Centre.

All of the above, with the exception of Professor Kohen and Penelope Nevill, were part of the Team which represented Malaysia at the ICJ for the *Ligitan and Sipadan* case against Indonesia and which case was won by Malaysia in 2002.

CONCLUSION

Those who have read the details of Malaysia's written pleadings which were submitted to the ICJ, and the verbatim records of

Malaysia's submissions which were made during the Oral Hearings before the Judges of the Court, would have realized the amount of preparatory work done and the thoroughness of the arguments made in support of Malaysia's case. The Team was satisfied that what needed to be done had been done. Indeed, the Team did well in articulating Malaysia's case in the best possible way. But the Court has the final say, and Malaysia has signed the Special Agreement that it would abide by the Court's Judgment.

Tan Sri Abdul Kadir Mohamad had also been Secretary General of the Ministry of Foreign Affairs (1996-2001), after which he was appointed Ambassador-at-Large in 2001 and Adviser for Foreign Affairs to the Prime Minister of Malaysia in 2003. However, the opinions expressed by him in this article are entirely his own and they do not necessarily reflect those of the Ministry of Foreign Affairs or the Government of Malaysia.

REFERENCES

ICJ DOCUMENTS

The hard copies of the documents listed below are available in the Library of the ICJ in the Peace Palace in The Hague, while their soft versions are easily accessible on the Court's website: <http://www.icj-cig.org>, or in the enclosed CDs.

Case Concerning Sovereignty over Pedra Branca/ Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia/Singapore)

Special Agreement for Submission to the International Court of Justice of the Dispute Between Malaysia and Singapore Concerning Sovereignty over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge, signed on 6 February 2003, jointly notified to the Court on 24 July 2003

Written Proceedings

Memorial of Malaysia, 25 March 2004

Memorial of the Republic of Singapore, 25 March 2004

Counter-Memorial of Malaysia, 25 January 2005

Counter-Memorial of the Republic of Singapore,
25 January 2005

Reply of Malaysia, 25 November 2005

Reply of the Republic of Singapore, 25 November 2005

Oral Proceedings

Verbatim Records of the Oral Submissions made by the Parties during the Public Sitzings of the Court

CR 2007/20, Tuesday 6 November 2007 (Singapore)

CR 2007/21, Wednesday 7 November 2007 (Singapore)

CR 2007/22, Thursday 8 November 2007 (Singapore)

CR 2007/23, Friday 9 November 2007 (Singapore)

CR 2007/24, Tuesday 13 November 2007 (Malaysia)

CR 2007/25, Wednesday 14 November 2007 (Malaysia)

CR 2007/26, Thursday 15 November 2007 (Malaysia)

CR 2007/27, Friday 16 November 2007 (Malaysia)

CR 2007/28, Monday 19 November 2007 (Singapore)

CR 2007/29, Tuesday 20 November 2007 (Singapore)

CR 2007/30, Thursday 22 November 2007 (Malaysia)

CR 2007/31, Friday 23 November 2007 (Malaysia)

Judgment, 23 May 2008, inclusive of:

Declaration of Judge Ranjeva

Separate opinion of Judge Parra-Aranguren

Joint dissenting opinion of Judges Simma and Abraham

Declaration of Judge Bennouna

Dissenting opinion of Judge ad hoc Dugard

Separate opinion of Judge ad hoc Sreenivasa Rao

Summary of the Judgment

Summary No: 2008/1 of the Judgment of 23 May 2008

Press Release

No: 2008/10 of 23 May 2008

Sovereignty over Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Middle Rocks and South Ledge (Malaysia/Singapore)

Pulau Ligitan and Pulau Sipadan

Map showing the geographical location of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan

Source: *Memorial of Malaysia* 2 November 1999, Vol. 1, page 11

The Case of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan [and the Sabah claim] at the International Court of Justice

Kadir Mohamad

INTRODUCTION

In 1996, for the first time in the history of Southeast Asia, two neighbouring countries mutually agreed to peacefully resolve an emotive territorial dispute between them through the involvement of a third party, on the basis of international law. In that year, Malaysia and Indonesia agreed to submit their respective claims for sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan for adjudication by the International Court of Justice (ICJ) in The Hague.

The first case from Southeast Asia which came before the Court in 1959 was not by mutual agreement. Cambodia had then unilaterally applied to the Court to declare the Temple of Preah Vihear — which was situated on the border between the two countries — as belonging to Cambodia instead of Thailand. In 1962, the Court did rule in favor of Cambodia.

The case of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan acquired even greater significance, although unintended, when the issue of the Philippine claim to Sabah came before the Court at the same time — and the ICJ pronounced its verdict, albeit indirectly, that the Philippines had no case to make.

HISTORY OF THE DISPUTE BETWEEN MALAYSIA AND INDONESIA

The status of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan had become an issue in 1969 when Indonesia disputed Malaysia's sovereignty over the two islands during negotiations on the delimitation of the continental shelf boundaries between the two countries.

Between 1992 and 1994, three rounds of informal talks were held between officials of both countries to resolve the issue but without any success.

In September 1994, Dr. (Tun) Mahathir Mohamad and President Soeharto agreed, since the talks at the level of officials could not make any progress, to let the discussions continue at the level of their personal representatives. To undertake this task, Prime Minister Mahathir appointed Anwar Ibrahim, then Deputy Prime Minister, while President Soeharto appointed Moerdiono, then Minister/State Secretary.

Anwar and Moerdiono met four times; July 1995 (Jakarta), September 1995 (Kuala Lumpur), September 1995 (Jakarta) and June 1996 (Kuala Lumpur).

At the conclusion of the fourth round of their meetings, DPM Anwar and Minister Moerdiono, based on suggestions made to them by officials involved in the informal round of talks, recommended to Prime Minister Mahathir and President Soeharto, for the two Heads of Government to consider and agree, that Malaysia and Indonesia request the ICJ to determine the question of sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan. They also agreed to recommend that any decision of the ICJ on the matter should be accepted by the Government of Malaysia and the Government of Indonesia as final and binding.

AGREEMENT TO REFER THE DISPUTE TO THE ICJ

In October 1996, when they met in Kuala Lumpur, Dr. (Tun) Mahathir Mohamad and President Soeharto agreed that the issue of sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan be referred to the ICJ.

For non-signatories to the Statutes of the ICJ (both Malaysia and Indonesia were non-signatories), a Special Agreement between the parties was required if the parties desired the ICJ to adjudicate their dispute. Two rounds of meetings of officials were held to negotiate the text of the Special Agreement for submission to the ICJ the dispute between Malaysia and Indonesia concerning sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan.

The first round was held in Kuala Lumpur (January 1997) and the second round in Bandung (April 1997). During the second round, the two sides reached consensus on the text of the Agreement. In his closing remarks at the meeting, the Leader of the Malaysian Delegation paid tribute to President Soeharto who played a big part in facilitating a peaceful resolution of the dispute, having spoken about the importance of resolving the issue of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan in order not to burden future generations with an unresolved issue which could exacerbate in the future if it was not settled by peaceful means at this time.

On 31 May 1997, the Special Agreement was signed by the Foreign Ministers of Malaysia (Abdullah Ahmad Badawi) and Indonesia (Ali Alatas).¹

Following that, and as provided for in the Special Agreement, Malaysia and Indonesia simultaneously submitted to the ICJ three

---

¹ Special Agreement for Submission to the International Court of Justice of the Dispute Between Malaysia and Indonesia Concerning Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan, 31 May 1997.

rounds of written pleadings regarding their respective cases: Memorial (2 November 1999), Counter Memorial (2 August 2000) and Reply (2 March 2001).

The ICJ held the Oral Hearings for the Case Concerning Sovereignty Over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia) from 3 to 12 June 2002, in The Hague.

THE BASIS OF INDONESIA'S CASE

Indonesia contended that it had acquired the treaty title to Pulau Ligitan and Pulau Sipadan through the 1891 Anglo-Dutch Convention between Great Britain and the Netherlands, a Treaty which described the boundary separating the Dutch and British possessions on the island of Borneo. Indonesia argued that the meaning of Article IV of the 1891 Convention extended the land boundary at 4°10' north latitude eastward into the sea, and the Islands of Ligitan and Sipadan were located to the south of that line, thus lying on the Indonesian side.

Article IV reads as follows:

"From 4° 10' north latitude on the east coast the boundary line shall be continued eastward along that parallel, across the island of Sebitik; that portion of the island situated to the north of that parallel shall belong unreservedly to the British North Borneo Company, and the portion south of that parallel to the Netherlands".²

Malaysia disputed Indonesia's interpretation of Article IV of the 1891 Convention, and argued that the land boundary terminated on the eastern coast of Sebatik Island. The Treaty itself referred to no map, and no map was attached to it. Malaysia based its argument on the meaning of the words actually used in the Treaty.

---

² Memorial of Malaysia, Volume 1, paragraph 8.4.

And the words meant that the boundary did not extend far eastward into the sea as to show the Islands of Ligitan and Sipadan south of any line as theorized by Indonesia.

MALAYSIA'S CASE WAS BASED ON TWO ARGUMENTS

Malaysia's case as based on a chain of title

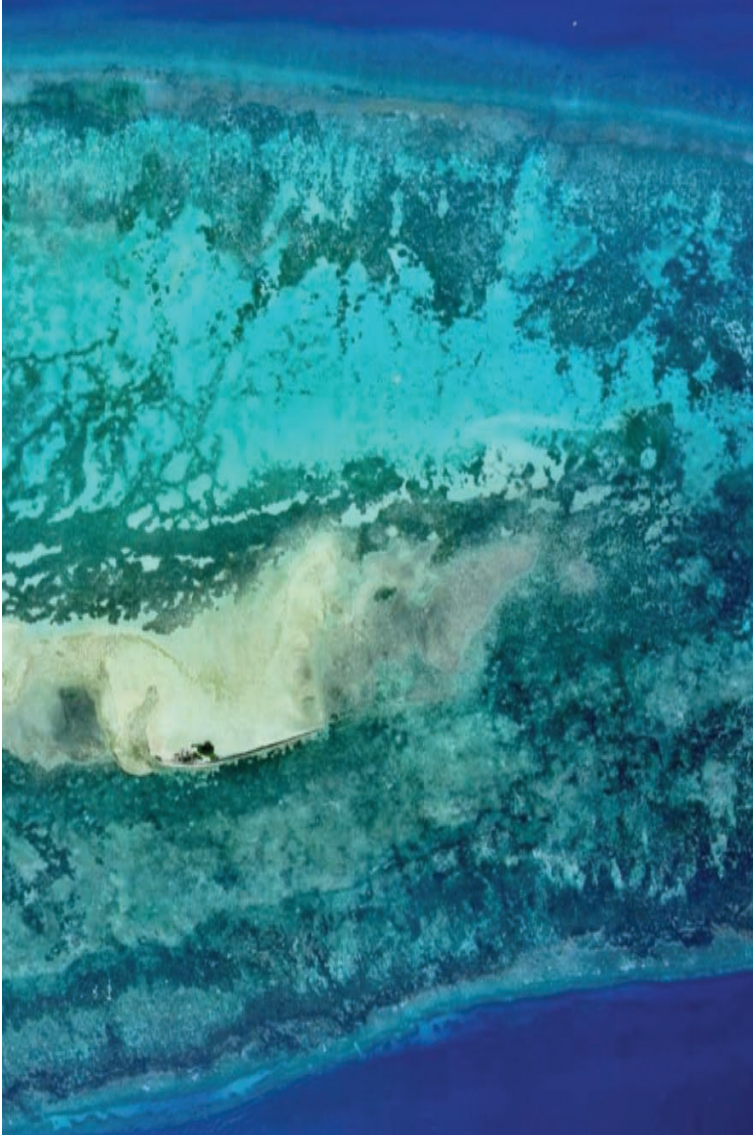
Firstly, Malaysia argued that it and its predecessor states had acquired a good title to Pulau Ligitan and Pulau Sipadan through a series of treaties with other states with interests in the area. These treaties included the 1878 cession and grant by the Sultan of Sulu to Alfred Dent and Baron von Overback, as representatives of a British company, of certain parts of his territories and lands in the Island of Borneo. Then followed the recognition of British rights to North Borneo by Spain in 1885, by the Netherlands in 1891 and by the United States in 1930. Sabah, including Pulau Ligitan and Pulau Sipadan, finally became part of Malaysia under the Malaysia Agreement of 1963.

Malaysia's case as based on *effectivités*

Secondly, Malaysia had also submitted, in the written pleadings and during the oral proceedings, various evidence that Pulau Ligitan and Pulau Sipadan had in fact been in the possession and subject to the actual administration of Malaysia and its predecessors in title from 1878 while it was impossible for Indonesia to assert the same.

INDONESIA'S ALTERNATIVE ARGUMENT

On the last day of its turn to speak in the Court, Indonesia stated, as an alternative and subsidiary argument, that if the ICJ were to

Pulau Ligitan

Source: *Memorial of Malaysia 2 November 1999, Vol. 1, page 21*

Pulau Sipadan

Source: *Memorial of Malaysia 2 November 1999, Vol. 1, page 24*

find the 1891 Convention incapable of conferring sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan to the Netherlands/Indonesia, their sovereignty over the two islands could equally be established as successor in title from the Sultan of Bulongan.

Malaysia counter argued that there was no evidence whatsoever that the Sultan of Bulongan had any authority over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan which were respectively some 42 and 55 nautical miles way from the land-based Sultanate of Bulongan. Malaysia produced expert historical evidence on this point which identified Bulongan as a small coastal Sultanate with limited territorial reach.

THE COURT DECIDED IN FAVOUR OF MALAYSIA

The Court did not give weight to Malaysia's arguments based on the chain of title. However, Malaysia's effective possession and administration of Pulau Ligitan and Pulau Sipadan was duly recognized by the ICJ.

The Court stated that the measures taken by Malaysia including the regulation and control of the collection of turtle eggs on Pulau Ligitan and Pulau Sipadan and the establishment of a bird reserve on Sipadan must be seen as regulatory and administrative assertions of authority (*effectivités*) over the territory which is specified by name.

The Court concluded that these and some other activities undertaken by Malaysia, although modest in number, covered a considerable period of time and showed a pattern revealing an intention to exercise State functions in respect of the two islands in the context that the *effectivités* relied upon by Indonesia lacked the requisite intention and will to act in a sovereign capacity.

In its Judgment delivered on 17 December 2002, the Court decided, by a majority vote of 16 to 1, that sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan belonged to Malaysia.³

The case was thus won by Malaysia on the basis of its *effectivités*, rather than its arguments based on the chain of title.

INTERVENTION BY THE PHILIPPINES

At this point, this account back-tracks in time to narrate the action taken by the Philippines to intervene in this case between Malaysia and Indonesia.

It all began on 22 February 2001, just before the completion of the written phase of the proceedings, when the Philippines applied to the ICJ to obtain copies of the pleadings of Malaysia and Indonesia concerning the case. Both Malaysia and Indonesia objected to the request from the Philippines. This request was accordingly denied by the Court.

After failing to obtain copies of the documents exchanged between Malaysia and Indonesia, the Philippines took the next step to become fully involved as an interested party in the case. For this purpose, on 13 May 2001, the Philippines filed an application to intervene in the proceedings before the Court.

The application was made under the provisions of Article 62 of the statutes of the ICJ which reads as follows:

- *Should a state consider that it has an interest of a legal nature which may be affected by the decision in the case, it may submit a request to the Court to be permitted to intervene.*
- *It shall be for the Court to decide upon this request.*

---

³ Judgment, 17 December 2002, paragraph 150.

Both Malaysia and Indonesia registered their objections to the Philippine application. Accordingly, the ICJ held special Oral Hearings to consider the Philippine application for intervention. This took place in the Court in The Hague from 25 to 29 June 2001.

During the Oral Hearings, the Philippines made explicit that its request to intervene was intended to serve two purposes: first, to preserve its claim to dominion and sovereignty over North Borneo and second, to inform the Court how its claim to Sabah might be affected by the Court's decision in the present case between Malaysia and Indonesia.

The Philippines also informed the Court that it was not making any claim to Pulau Ligitan and Pulau Sipadan. It merely wanted to protect its interests when the Court would finally decide on the sovereignty over the two islands in dispute between Malaysia and Indonesia.

HISTORY OF THE PHILIPPINE CLAIM TO SABAH

In 1962, the Philippines took certain actions to exert its claim to Sabah, in the context of a campaign of opposition to the formation of the Federation of Malaysia.

In 1962, one Mohammad Esmail Kiram, claiming to be the Sultan of Sulu and acting with the advice and consent of a dubiously convened Ruma Bechara, signed together with Emmanuel Pelaez, then Vice President and Secretary of Foreign Affairs, an Instrument of Cession of the Territory of North Borneo to the Republic of the Philippines. This act, according to the Philippine argument, effected a transfer of sovereignty over Sabah to the Republic of the Philippines.

In 1968, Malaysian and Philippine officials met in Bangkok to discuss ways for the Philippines to drop its claim amicably and honourably. However, the talks broke down upon the insistence of the Philippine Delegation that the way forward was to take the matter to the International Court of Justice for a decision.

By courtesy of Article 62 of the Statutes of the ICJ, the Philippines finally had its day in court in 2001, albeit via the rear entrance.

It quickly became obvious to all present in the Court during the Oral Hearings that their legal grounds for requesting to intervene in the case were very weak indeed. But the Philippines succeeded, nevertheless, in using their appearance in the Court to expound, and placed on the Court's record, the details surrounding the Philippine claim to Sabah.

MALAYSIA'S REBUTTAL OF THE PHILIPPINE CLAIM TO SABAH

Although the Court hearings were meant to debate only the issue of the Philippine request for intervention in the case between Malaysia and Indonesia, the Malaysian Delegation had no choice but to challenge the extraneous exposition made by the Philippine Delegation regarding the Philippine claim to Sabah.

The Malaysian Delegation explained why Malaysia rejected the Philippine claim to Sabah, absolutely and unconditionally. Malaysia asked the Court to take note that the arguments advanced by the Philippine Delegation were substantively flawed and the object of their claim was territorially imprecise.

Malaysia informed the Court that, as an international entity, the Sultanate of Sulu disappeared in September 1878 when Spain at last succeeded in conquering the Sultanate. It disappeared as an

Map of British North Borneo, highlighting in yellow colour the area covered by the Philippine claim, presented to the Court by the Philippines during the Oral Hearings at the ICJ on 25 June 2001

Source: *Verbatim Records of the Oral Hearings at the ICJ 25 June 2001 (CR 2001/1, page 46 and Annexure of Maps)*

entity of any kind whatsoever when the United States abolished the Sultanate entirely in 1936 upon the death of the last Sultan of Sulu in that year. Thereafter the private law heirs of the private property of the Sultan accepted money which had previously been paid to the Sultan. They did so pursuant to a judgment of the High Court of the State of North Borneo in 1938, which dealt with the legal situation following the final abolition of the Sultanate. That judgment made it clear that the right to the money had nothing whatever to do with any question of sovereignty.

Malaysia explained to the Court the sovereign status of British North Borneo before and up to 1962. Great Britain and Germany recognized the sovereignty of Spain over the Sulu Archipelago and the limits of Spanish influence in the region in the Madrid Protocol of 1885. Under the same agreement, Spain had relinquished all claims to Borneo. Subsequently, the United States expressly recognized the Madrid transactions in its capacity as sovereign over the Philippines and as successor to Spain. The United States did so twice; in the 1907 Exchange of Notes and in the 1930 Boundary Convention, between the United States and Great Britain.

Malaysia emphasized to the Court that each of the treaties of 1885, 1907 and 1930 explicitly accepted that North Borneo was British territory, not Spanish, not American, and not Filipino. Therefore nothing that private citizens did in 1962 could possibly have changed that.

Malaysia pointed out to the Court that it would be very odd indeed to suggest that the private law heirs of the last Sultan of Sulu could retain — in their collective possession, as it were — the late Sultan's sovereignty over territory which they could transfer to the Philippines in a private law deed in 1962. Yet that was the proposition which the Philippine Delegation appeared to be making before the Court.

Malaysia further informed the Court that in the same year 1962, an election was held in North Borneo (and Sarawak) in which joining Malaysia was the key issue. The people decided by a substantial majority in favour of the pro-Malaysia party. A Commission⁴ established by the then administering authority, Great Britain, reached the same conclusion. The Secretary-General of the United Nations confirmed it in 1963⁵ when he stated that there was no doubt about the wishes of a sizeable majority of the peoples of these territories to join the Federation of Malaysia.

Thus, in 1963 Great Britain relinquished its sovereignty over Sabah, and in that year Sabah became part of the new Federation of Malaysia.

THE COURT REJECTED THE PHILIPPINE APPLICATION FOR INTERVENTION

On 23 October 2001, the ICJ rendered its Judgment regarding the Philippine request to intervene in the case between Malaysia and Indonesia. The Court disallowed the request, stating that the Philippines had failed to demonstrate an interest of a legal nature that would entitle them to intervene in the case concerning sovereignty over Pulau Sipadan and Ligitan between Malaysia and Indonesia.

The result of the secret voting by the Court was 16 in favor of the majority opinion and 1 against.

The sole negative vote came from Judge Oda, who wrote a Dissenting Opinion⁶ which included the following: Quote: I voted against the operative part of the Judgment, as I firmly believe that

---

⁴ Report of the Commission of Enquiry, North Borneo and Sarawak (The Cobbold Commission Report).

⁵ United Nations Malaysia Mission Report, 1963.

⁶ Dissenting Opinion by Judge Oda, 23 October 2001, paragraph 1.

the Philippine request for permission to intervene in the case between Indonesia and Malaysia should have been granted. That vote has led me to express this dissenting opinion. I wish, however, to emphasize that my disagreement with the Court is limited at this time strictly to the issue decided in this Judgment, namely the Philippines right to intervene in these proceeding, and is not in any way indicative of my views in respect of the validity of any claim the Philippines might have to North Borneo or in respect of the merits in the principal case between Indonesia and Malaysia. Unquote

Another Separate Opinion entered by Judge ad hoc Franck who voted with the majority, which was recorded as forming part of the written Judgment, was most noteworthy. In one part of his separate opinion, Judge ad hoc Franck said that the Philippine claim to Sabah had become a purely historical matter because, whatever the basis, it had been overtaken by the exercise of self-determination by the people of Sabah in 1963.⁷

THE DIPLOMATIC AND LEGAL SIGNIFICANCE OF THE ICJ DECISIONS

The peaceful resolution of the dispute between Malaysia and Indonesia on the basis of international law was not only unprecedented for Southeast Asia but it also established a good model for the pacific settlement of disputes. The best solutions for problems between nations are normally secured through friendly negotiations. However, under the circumstances prevailing at that time, reference to the ICJ for adjudication proved to be the best option for both Malaysia and Indonesia.

The request for intervention by the Philippines produced an unexpected turn of events. For the first time, the so-called

---

⁷ Separate Opinion of Judge ad hoc Franck, 23 October 2001, paragraph 15.

Philippine claim to Sabah came to be subjected to judicial scrutiny, albeit in an indirect manner. And it exposed the fact that the Philippine claim lacked clarity and its presentation in the Court involved serious unexplained discrepancies. The decision of the ICJ, in disallowing the request for intervention by the Philippines, including the independent observations made by two Judges, showed clearly that the attempt to interest the Court in the matter of the Philippine claim to Sabah had simply failed to prosper.

Malaysia objected to the Philippine request to intervene, and succeeded in preventing the Philippines from using Article 62 of the Statutes of the ICJ as a platform to advance its claim. Malaysia was satisfied with the opportunity it had to explain to the Court that not merely had the Philippines no right to intervene before the Court in the case concerning Pulau Ligitan and Pulau Sipadan, it had no claim to make against Malaysia regarding Sabah. Malaysia amply demonstrated to the Court that in fact and in law, the Philippine claim to Sabah was totally lacking in foundation.

The intervention by the Philippines began as an irritant and a distraction to the proceedings in the Court between the two actual parties to the dispute — Malaysia and Indonesia. In the end, the Philippines not only failed in its bid to intervene but lost substantial ground — diplomatically and legally — in its attempt to resurrect the so-called Philippine claim to Sabah.

CONCLUSION

Malaysia won at the International Court of Justice — in both the intervention phase (Indonesia/Malaysia/Philippines) and the merits phase (Indonesia/Malaysia) — because Malaysia had a good case, and argued it fully and thoroughly. This was made possible by good teamwork including many years of researching thousands of documents and maps spanning several centuries, in archives and depositories, in Sabah, Peninsular Malaysia, the United Kingdom,

the United States, India and The Netherlands. This research was conducted by officers of the Ministry of Foreign Affairs including Malaysian Embassies in the aforementioned countries, the Department of National Archives, the Department of Survey and Mapping, the Ministry of Land and Cooperative Development, the Navy, other Agencies of Government as well as several scholars and historians from universities in Malaysia and abroad.

The Ministry of Foreign Affairs (Wisma Putra) functioned as the lead agency in preparing and bringing this case to the ICJ. The Leader of the Malaysian Team at the Oral Hearings before the 17 Judges of the World Court in December 2002, in his capacity as Agent of Malaysia at the ICJ, was Abdul Kadir Mohamad, Ambassador-at-Large in the Ministry. Noor Farida Ariffin, Ambassador of Malaysia to the Netherlands, was the Co-Agent.

The international component of the Malaysian Team consisted of: (i) Sir Elihu Lauterpacht CBE, QC, Honorary Professor of International Law, University of Cambridge, (ii) Mr. Jean-Pierre Cot, Professor Emeritus, University of Paris, (iii) Professor James Crawford S.C, F.B.A, Whewell Professor of International Law, University of Cambridge, and (iv) Professor Nicholas Schrijver, Professor of International Law, Free University of Amsterdam and Institute of Social Studies, The Hague.

Tan Sri Abdul Kadir Mohamad had also been Secretary General of the Ministry of Foreign Affairs (1996-2001), after which he was appointed Ambassador-at-Large in 2001. However, the opinions expressed in this article are entirely his own and they do not necessarily reflect those of the Ministry of Foreign Affairs or the Government of Malaysia.

Note:

Readers who wish to read the details about the Case Concerning Sovereignty Over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia), including the Application for Permission to Intervene by the Government of the Philippines, can do so by accessing the website of the International Court of Justice at the Peace Palace in The Hague: <http://www.icj.cij.org>

REFERENCES**ICJ DOCUMENTS**

The hard copies of the ICJ documents listed below are available in the Library of the Court in the Peace Palace in The Hague, while their soft versions are easily accessible on the Court's website: <http://www.icj-cig.org>, or in the enclosed CDs.

Case Concerning Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia)

Special Agreement for Submission to the International Court of Justice of the Dispute Between Malaysia and Indonesia Concerning Sovereignty over Pulau Ligitan and Pulau Sipadan signed on 31 May 1997, and jointly notified to the Court on 2 November 1998

Written Proceedings

Memorial of Malaysia, 2 November 1999

Memorial of the Republic of Indonesia, 2 November 1999

Counter-Memorial of Malaysia, 2 August 2000

Counter-Memorial of the Republic of Indonesia, 2 August 2000

Reply of Malaysia, 2 March 2001

Reply of the Republic of Indonesia, 2 March 2001

Oral Proceedings

(A) APPLICATION FOR PERMISSION TO INTERVENE BY
THE PHILIPPINES

Verbatim records of the oral submissions made by the parties
during the public sittings of the Court

CR 2001/1, Monday 25 June 2001 (Philippines)

CR 2001/2, Tuesday 26 June 2001 (Indonesia/Malaysia)

CR 2001/3, Thursday 28 June 2001 (Philippines)

CR 2001/4, Friday 29 June 2001 (Indonesia/Malaysia)

Judgment, 23 October 2001, inclusive of

Dissenting opinion of Judge Oda

Separate opinion of Judge Koroma

Declaration of Judge Parra-Aranguren

Separate opinion of Judge ad hoc Weeramantry

Separate opinion of Judge ad hoc Franck

Summary of the Judgment,

Summary No. 2001/3, 23 October 2001

Press Release

No. 2001/28 of 23 October 2001

The Court finds that the Application of the Philippines for
permission to intervene cannot be granted

(B) MERITS OF THE CASE (INDONESIA/MALAYSIA)

Verbatim records of the oral submissions made by the parties
during the public sittings of the Court

CR 2002/27, Monday 3 June 2002 AM (Indonesia)

CR 2002/28, Monday 3 June 2002 PM (Indonesia)

CR 2002/29, Tuesday 4 June 2002 AM (Indonesia)

CR 2002/30, Thursday 6 June 2002 PM (Malaysia)

CR 2002/31, Friday 7 June 2002 AM (Malaysia)

CR 2002/32, Friday 7 June 2002 PM (Malaysia)

CR 2002/33, Monday 10 June 2002 AM (Indonesia)

CR 2002/34, Monday 10 June 2002 PM (Indonesia)
CR 2002/35, Wednesday 12 June 2002 AM (Malaysia)

Judgment, 17 December 2002, inclusive of:

Declaration of Judge Oda

Dissenting opinion of Judge Franck

Summary of the Judgment

Summary No: 2002/2, 17 December 2002

Press Release

No: 2002/39 of 17 December 2002

The Court finds that sovereignty over the islands of Ligitan and Sipadan belongs to Malaysia

PUBLICATIONS

Report of the Commission of Enquiry, North Borneo and Sarawak
(The Cobbold Commission Report)

Knebworth House, Hertfordshire, 21 June 1962

Printed by the Government Printers, Federation of Malaya, 1962

United Nations Malaysia Mission Report, 1963

Official Records of the United Nations Organization, New York

PERTIKAIAN WILAYAH MALAYSIA – DUA KES DI ICJ

Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan
(Malaysia/Singapura) dan Ligitan dan Sipadan
[dan Tuntutan ke atas Sabah] (Malaysia/Indonesia/Filipina)

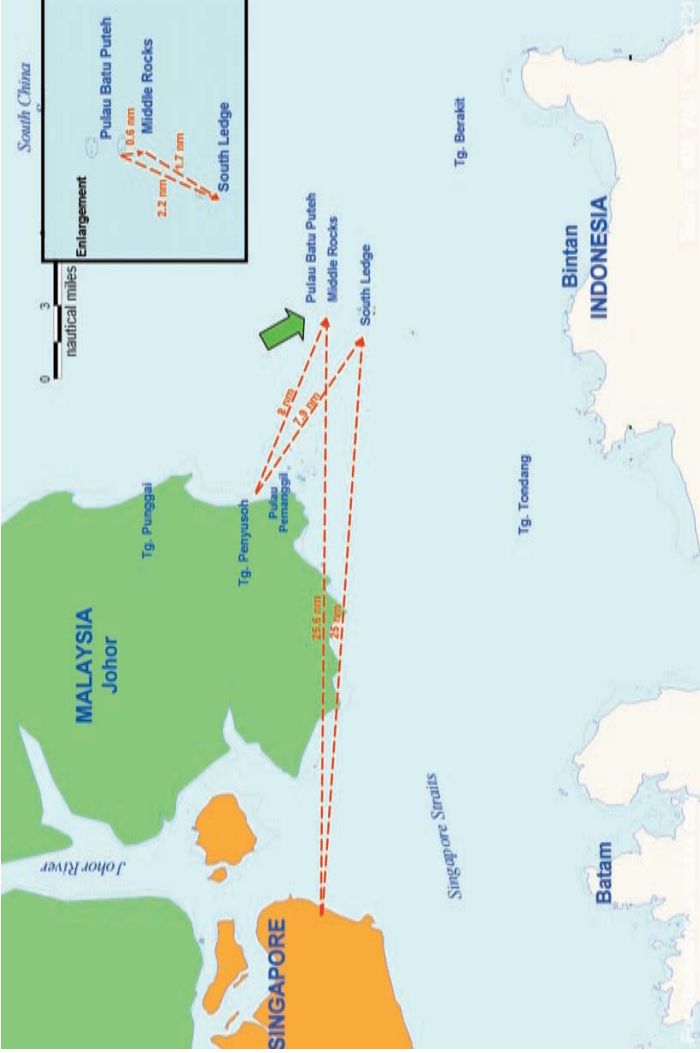

Institut Diplomasi dan
Hubungan Luar Negeri (IDFR)
Kementerian Luar Negeri, Malaysia

Kandungan

Kes Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan di Mahkamah Keadilan Antarabangsa	61
Kes Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan [dan Tuntutan ke atas Sabah] di Mahkamah Keadilan Antarabangsa	91

Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan

Peta menunjukkan lokasi dari segi geografi Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan
Sumber: Dari koleksi grafik yang disediakan oleh Delegasi Malaysia untuk Prosiding Lisam di Mahkamah
Keadilan Antarabangsa 6-23 November 2007

Kes Batu Putih, Batuan Tengah dan Tubir Selatan di Mahkamah Keadilan Antarabangsa

Kadir Mohamad

PENDAHULUAN

Pada 23 Mei 2008, apabila Mahkamah Keadilan Antarabangsa (ICJ) di The Hague membuat keputusan atas satu pertikaian hak wilayah antara negara kita dengan Singapura banyak rakyat Malaysia terkejut apabila Pulau Batu Puteh (BP) diisytiharkan jatuh ke tangan Singapura. Sebagai sebahagian daripada wilayah Malaysia, Batu Puteh sememangnya sebidang harta pusaka warisan negara yang tidak ternilai harganya. Keputusan ICJ amat melukakan hati kerana pada pandangan rakyat Malaysia tuntutan yang dibuat oleh Singapura, semenjak bermulanya masalah itu pada tahun 1980, telah menjadi suatu simbol keangkuhan Singapura dalam hubungannya dengan Malaysia dan betapa kurang pekanya Singapura terhadap perasaan rakyat Malaysia.

Dalam tahun 1979, Malaysia telah menerbitkan sebuah peta bertajuk "Sempadan Perairan Wilayah dan Pentas Benua Malaysia". Di dalam peta itu, Batu Puteh dipaparkan sebagai sebahagian daripada tanah jajahan Malaysia. Kemasukannya itu sebenarnya merupakan langkah yang sengaja dilakukan oleh ahli-ahli kartografi untuk menegaskan semula kedaulatan Malaysia ke atas Batu Puteh yang mana memangnya terletak di dalam jajahan Kesultanan Johor semenjak zaman silam lagi.

Dalam bulan Februari 1980, Singapura menyatakan bantahannya terhadap kemasukan Batu Puteh di dalam Peta 1979 itu. Bantahan itu mencetuskan pertikaian di antara Malaysia dan Singapura yang berlarutan sehingga hampir tiga dekad. Pelbagai usaha telah dibuat untuk menyelesaikan pertikaian itu secara perundingan dua-hala tetapi semuanya gagal mencapai kejayaan. Pada tahun 1994, Perdana Menteri Singapura dan Perdana Menteri Malaysia bersetuju untuk merujuk soal kedaulatan ke atas Batu Puteh ini kepada ICJ untuk diselesaikan secara aman oleh satu pihak ketiga.

Sebelum itu, pertikaian ini hanya melibatkan sebidang harta sahaja iaitu Batu Puteh. Walau bagaimanapun, pada ketika kedua pihak telah bersetuju untuk merujuk kes ini ke ICJ, pertikaian ini telah menjadi lebih luas kerana dua batuan lain di kawasan yang sama, iaitu Batuan Tengah (BT) dan Tubir Selatan (TS), telah menjadi pertikaian juga. Oleh yang demikian, kes ini telah didaftarkan oleh ICJ secara rasminya dengan nama "Kes Mengenai Kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan (Malaysia/Singapura)".¹

Untuk memahami butiran kes ini sepenuhnya, pembaca perlu membaca dengan teliti Memorandum-Memorandum bertulis yang telah disampaikan oleh Malaysia kepada Mahkamah, semua hujah-hujah lisan Pasukan Malaysia semasa perbicaraan di hadapan Hakim-Hakim Mahkamah, dan juga teks Penghakiman oleh Mahkamah termasuk pendapat-pendapat bertentangan daripada empat orang Hakim. Kesemua sumber ini boleh didapati dengan mudah secara melayari laman web Mahkamah Keadilan Antarabangsa (<http://icj-cij.org>) atau melihat cakera padat yang disertakan bersama buku ini.

Kisah yang ditulis dalam buku ini adalah hanya paparan ringkas mengenai suatu daya upaya yang mengambil masa sangat panjang, iaitu satu usaha gigih peringkat nasional yang melibatkan semua

---

¹ <http://www.icj-cij.org/homepage-cases>

agensi yang berkenaan yang menjangkau masa hampir 30 tahun. Khususnya, kisah ringkas ini tidak dapat memberi pengiktirafan sewajarnya kepada beribu-ribu jam kerja-kerja penyelidikan dan kerja-kerja lain yang dilakukan oleh Pasukan Malaysia demi untuk menyediakan satu kes yang terbaik bagi pihak Malaysia. Selama lebih 18 tahun, lebih daripada 50 orang individu telah terlibat dalam usaha mencari bahan-bahan sejarah dan bukti-bukti berbentuk dokumen di 63 arkib dan perpustakaan di dalam lebih daripada 10 negara di serata dunia.

RUNDINGAN DUA HALA TIDAK BERJAYA

Selepas membuat bantahan pada tahun 1980, Singapura terus membangkitkan isu ini dengan pemimpin-pemimpin Malaysia beberapa kali:

- Dalam bulan Mei 1980, Lee Kuan Yew telah membangkitkan isu hak milik ke atas Batu Puteh dengan Dato' (Tun) Hussein Onn. Kedua-dua pemimpin bersetuju untuk menyelesaikan isu itu secara aman.
- Dalam bulan Disember 1981, Lee Kuan Yew sekali lagi membangkitkan isu yang sama dengan Dr. (Tun) Mahathir Mohamad. Mereka bersetuju untuk bertukar-tukar dokumen secara rasmi bagi membuktikan hak milik.
- Dalam bulan Oktober 1991, Goh Chok Tong dan Dr. (Tun) Mahathir Mohamad mengesahkan semula persetujuan 1981 untuk menyelesaikan isu ini dengan bertukar-tukar dokumen secara rasmi bagi menentukan hak milik ke atas Pedra Branca/BP mengikut prinsip-prinsip yang berasaskan undang-undang.
- Dalam bulan Februari 1992, Singapura menyerahkan satu Memorandum kepada Malaysia untuk menyokong tuntutan nya

terhadap Pedra Branca. Pada bulan Jun 1992, Malaysia memberi balasan dengan Memorandum bertulisnya sendiri.

Semasa pusingan pertama rundingan rasmi di Kuala Lumpur pada tahun 1993, Singapura membayangkan buat pertama kalinya bahawa mereka bukan sahaja menuntut kedaulatan terhadap BP, tetapi juga BT dan TS. Walaupun pusingan kedua rundingan rasmi diadakan pada tahun 1994 di Singapura, memang telah pun jelas bahawa kedua-dua belah pihak tidak akan berjaya meyakinkan sesiapa tentang siapa yang mempunyai hak milik ke atas kawasan yang mana satu.

Tindakan Singapura membuat dua tuntutan tambahan adalah faktor utama yang telah menutup apa jua kemungkinan mencapai penyelesaian secara rundingan dua hala.

Setelah dipersetujui dalam tahun 1994 untuk merujuk kes ini kepada ICJ, beberapa pusingan mesyuarat di peringkat pegawai telah diadakan bagi merundingkan satu Perjanjian Khas untuk menyerahkan bersama kes tersebut kepada Mahkamah untuk di bicara dan diputuskan. Perjanjian tersebut diperlukan kerana kedua-dua Malaysia dan Singapura tidak menandatangani Statut ICJ.

Dalam tahun 1998, persetujuan dicapai mengenai teks Perjanjian Khas itu. Walau bagaimanapun, pada waktu yang sama Malaysia dan Singapura sama-sama bersetuju untuk menanggukkan isu BP ini buat seketika kerana Malaysia perlu menangani sebuah kes lain yang tidak berkaitan iaitu "Kes Mengenai Kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan" di antara Malaysia dan Indonesia. Kedua-dua negara telah bersetuju, pada tahun 1997, menyerahkan kes tersebut untuk pengadilan antarabangsa menerusi ICJ juga.

Penanggukan itu mengambil masa selama hampir lima tahun sehinggalah kes antara Malaysia dan Indonesia itu selesai pada bulan Disember 2002, apabila ICJ memutuskan bahawa kedua-dua Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan adalah sebenarnya milik Malaysia.

Dalam bulan Februari 2003, pengendalian kes dengan Singapura yang masih belum selesai itu disambung semula dan Perjanjian Khas, yang telah lama dipersetujui, akhirnya ditandatangani oleh Menteri-Menteri Luar Malaysia dan Singapura di Putrajaya.

Artikel 2 Perjanjian Khas itu meminta Mahkamah menentukan sama ada kedaulatan ke atas (a) Pedra Branca/Pulau Batu Puteh; (b) Batuan Tengah; (c) Tubir Selatan adalah kepunyaan Malaysia atau Republik Singapura.²

MENGAPA MALAYSIA MEMILIH OPSYEN PERGI KE ICJ

Selepas Mahkamah menurunkan Penghakiman yang tidak setimpal dengan harapan Malaysia, ada di antara rakyat Malaysia yang menyoal logik mengapa Kerajaan Malaysia bersetuju pergi ke ICJ sedangkan tidak ada dalam tangan satu kes yang "pasti-menang" dalam perkara ini. Sebenarnya, Kerajaan membuat keputusan tersebut setelah membuat pertimbangan yang mendalam, dengan penuh kesedaran akan risiko yang terlibat.

Malaysia sebenarnya bersetuju untuk merujuk pertikaian itu ke ICJ hanya setelah keadaan di sekitar perairan BP berubah menjadi genting buat beberapa tahun. Keadaan ini bermula pada tahun 1986 apabila Singapura melancarkan operasi tentera lautnya di kawasan tersebut. Singapura menukarkan pendirian diplomatiknya dan mula meletakkan kapal perang berhampiran BP dan menjadikan kawasan perairan di sekitarnya sebagai "kawasan larangan". Nelayan-nelayan negeri Johor yang mencari nafkah di kawasan perairan itu semenjak generasi turun-temurun dicegah memasuki kawasan tersebut.

---

² Perjanjian Khas untuk Menyerah kepada Mahkamah Keadilan Antarabangsa Pertikaian di antara Malaysia dan Singapura Mengenai Kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan.

Malaysia sebenarnya mampu mengambil tindakan ketenteraan untuk menzahirkan wibawa menguasai BP dan mengawal perairan di sekitarnya. Walau bagaimanapun, kepimpinan politik di Malaysia ketika itu dengan bijaksananya memutuskan untuk tidak bertindak sedemikian. Sebaliknya, mereka memilih dasar tidak berkonfrontasi dan memutuskan untuk bertindak secara aman sejajar dengan semangat hidup berjiran dan semangat ASEAN. Kedua-dua Malaysia dan Singapura telah menandatangani dan menjadi anggota Perjanjian Persahabatan dan Kerjasama di Asia Tenggara yang mendesak agar semua pertikaian diselesaikan secara aman.

Jadi soalnya bukanlah bahawa Malaysia takut untuk berperang dengan Singapura. Keputusan Kerajaan Malaysia untuk pergi ke ICJ adalah suatu keputusan yang sengaja dibuat dengan penuh kesedaran. Ianya mengambil kira bahawa kepentingan Malaysia yang lebih menyeluruh dan kepentingan rantau ini akan lebih terpelihara apabila ada penyelesaian secara aman berbanding dengan penggunaan kekerasan untuk memperoleh penyelesaian.

Disebabkan kedegilan Singapura dan keadaan yang makin meruncing di sekitar tahun 1994, Malaysia membuat keputusan untuk mengekalkan keamanan dengan cara membawa pertikaian ini ke ICJ. Pengadilan oleh ICJ memberi jaminan terbaik untuk memperoleh satu penyelesaian yang telus dan berjangka panjang yang juga boleh dihormati oleh kedua-dua belah pihak.

Ringkasnya, Malaysia mempunyai dua sebab yang kukuh untuk memilih opsyen pergi ke ICJ. Pertamanya, penyelesaian secara aman menerusi pengadilan oleh pihak ketiga adalah secocok dengan kepentingan mengekalkan keamanan dan kestabilan di rantau ini dan ianya akan juga menyumbang ke arah mencapai objektif Perjanjian Persahabatan dan Kerjasama di Asia Tenggara. Keduanya, Malaysia yakin bahawa kesnya adalah munasabah dan ia mempunyai peluang sekurang-kurangnya 50 peratus akan berjaya mengambil alih penguasaan ke atas BP, BT dan TS

menerusi proses perundangan antarabangsa. Kemungkinan untuk mencapai matlamat yang sama menerusi apa jua cara aman yang lain tidak wujud lagi disebabkan sikap Singapura yang langsung tidak fleksibel. Malaysia penuh yakin ia boleh membuktikan bahawa Johor mempunyai hak milik asal ke atas BP, BT dan TS, dan tiada apa yang telah berlaku yang menyebabkan Johor/Malaysia hilang hak tersebut.

MALAYSIA MEMPUNYAI KES YANG MUNASABAH

Dari awal hingga akhir Malaysia tidak berganjak dengan pendiriannya — bermula dengan tiga pusingan Memorandum Bertulis yang disempurnakan dalam tahun 2004 dan 2005 dan seterusnya semasa Perbicaraan Lisan di Mahkamah selama tiga minggu dalam bulan November 2007 — bahawa ia mempunyai hak milik yang asal terhadap BP, BT dan TS. Hujah ini adalah berasaskan kepada fakta sejarah bahawa BP, BT dan TS sentiasa menjadi sebahagian daripada hak milik harta maritim Johor semenjak zaman Sultan Mahmud menubuhkan kekuasaannya di kawasan itu pada tahun 1512 yang kemudiannya berkekalan menjadi Kesultanan Johor.³

ICJ dengan jelas menerima hujah Malaysia mengenai hak milik asalnya ke atas BP, BT dan TS dan tidak menghiraukan tesis Singapura bahawa Pedra Branca/BP adalah *terra nullius* (tidak dimiliki sesiapa) apabila pihak British memulakan rancangan kerja membina sebuah Rumah Api di pulau tersebut dalam tahun 1847.

Dalam penghakiman bertulisnya, Mahkamah secara terang mengakui bahawa kawasan jajahan Kesultanan Johor zaman dahulu merangkumi pada prinsipnya semua pulau-pulau besar dan pulau-pulau kecil di persekitaran Selat Singapura termasuklah Pedra Branca/BP. Hak milik Kesultanan Johor terhadap kepulauan ini juga

---

³ Memorial Malaysia, Jilid 1, Perenggan 37.

tidak pernah dicabar oleh kuasa-kuasa lain di rantau yang sama, dan dengan itu Johor telah memenuhi syarat memperlihatkan kedaulatannya yang berterusan dan secara aman ke atas wilayah yang berkenaan. Mahkamah menambah bahawa hak milik ini disahkan juga oleh sifat dan cara Sultan Johor mengamalkan kekuasaannya terhadap Orang Laut, iaitu masyarakat yang hidup di atas laut, yang mendiami atau menziarahi kepulauan dalam Selat Singapura termasuk Pedra Branca/BP dan menjadikan kawasan maritim tersebut habitat mereka.⁴

Untuk menyokong hujah mengenai hak milik asalnya itu, Malaysia merujuk kepada dua Perjanjian yang ditandatangani dalam tahun 1824 sebagai bukti yang mengukuhkan hujah tersebut.

Perjanjian yang pertama ialah Perjanjian Inggeris/Belanda Mac 1824 yang membahagikan kawasan pengaruh masing-masing di rantau Hindia Timur (East Indies). Perjanjian ini mengakibatkan kawasan maritim milik Kesultanan Johor dibahagikan kepada dua bahagian (utara dan selatan), dan pembahagian tersebut meletakkan Pedra Branca/BP dalam kawasan pengaruh British di sebelah utara. Dengan kata lain, BP terus kekal dalam Kesultanan Johor di Semenanjung Malaysia di bahagian utara dan tidak di bahagian selatan Kesultanan Johor yang berpusat di Riau-Lingga (yang mana kemudiannya menjadi sebahagian daripada negara Indonesia).⁵

Perjanjian yang kedua ialah Perjanjian Crawford Ogos 1824, dalam mana Sultan Hussein menyerahkan pulau Singapura kepada Syarikat Hindia Timur Inggeris. Termasuk juga dalam penyerahan tersebut adalah kawasan laut, selat dan pulau-pulau kecil berdekatan yang berada dalam lingkungan 10 batu (mengikut ukuran daratan) dari persisiran pantai Singapura. Oleh yang demikian, perjanjian penyerahan pulau Singapura itu tidaklah

---

⁴ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan lima.

⁵ Memorial Malaysia, Jilid 1, perenggan 49-53.

melibatkan BP, BT dan TS kerana BP terletak lebih jauh, iaitu 25.5 batu nautika daripada pulau Singapura di sebelah timur.⁶

Mahkamah membuat penelitian mengenai perkembangan sejarah bagi tempoh masa antara tahun 1824 dan 1840an dan membuat kesimpulan bahawa tiada satu apa pun yang telah membawa perubahan kepada hak milik asal Johor terhadap BP, BT dan TS.⁷

Malaysia telah juga menghujahkan bahawa pemilihan BP sebagai tapak, dan seterusnya pembinaan Rumah Api di atas BP yang bermula dalam tahun 1847 dan siap dalam tahun 1851 telah dilakukan dengan persetujuan Sultan dan Temenggong Johor. Persetujuan itu telah disampaikan melalui dua surat yang berasingan bertarikh 25 November 1844 daripada mereka berdua kepada Gabenor Butterworth di Singapura.⁸

Malaysia juga berpendirian bahawa Rumah Api Horsburgh merupakan sebahagian daripada Sistem Rumah Api Selat di mana beberapa Rumah Api diuruskan oleh kerajaan-kerajaan Negeri-negeri Selat, iaitu di Singapura, di Melaka dan di Pulau Pinang. Rumah Api Horsburgh mempunyai status yang sama dengan sebuah lagi Rumah Api dalam sistem itu yang terletak di Pulau Pisang, di mana Singapura mengendalikan Rumah Api di atas sebuah pulau kepunyaan Malaysia. Peraturan mengenai pengendalian tersebut berterusan hingga ke hari ini. Oleh yang demikian, tiada apa pun yang telah berlaku yang boleh mengubah atau menjejaskan hak milik asal Johor terhadap BP.

Mahkamah seterusnya meneliti peristiwa-peristiwa di sekitar pemilihan tapak dan pembinaan Rumah Api di BP; tingkah-laku pihak-pihak berkuasa yang berkenaan di antara tahun 1852 dan 1952, khususnya berkenaan dengan penggubalan undang-undang British dan Singapura yang berkaitan dengan Rumah Api

---

⁶ Memorial Malaysia, Jilid 1, perenggan 54-56.

⁷ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan enam.

⁸ Memorial Malaysia, Jilid 1, perenggan 121-122.

Horsburgh, termasuk Sistem Rumah Api Selat; perkembangan-perkembangan mengenai perlembagaan Singapura dan Malaysia; dan pengawalan Johor terhadap kegiatan perikanan pada tahun-tahun 1860an. Tetapi, bagi tujuan kes ini Mahkamah memutuskan yang ianya tidak dapat membuat sebarang kesimpulan daripada peristiwa-peristiwa tersebut.⁹

Dengan mengambil pendirian sedemikian, Mahkamah sebenarnya membuat inferens bahawa hak milik asal Johor terhadap BP, BT dan TS kekal tidak terganggu sehingga tahun 1952.

Namun demikian, ianya tidak membantu kes Malaysia apabila pihak Mahkamah tidak membuat sebarang keputusan ke atas isu bahawa British mendirikan Rumah Api di BP setelah memperoleh "keizinan". Mahkamah tidak menolak tetapi tidak juga menerima penghujahan Malaysia bahawa Singapura dan sebelum itu pihak British berada di BP dengan kebenaran dan persetujuan Sultan dan Temenggong Johor sebagai kuasa berdaulat ke atas BP.

Selepas itu Mahkamah berpaling pula kepada satu surat yang sangat kontroversi, bertarikh 21 September 1953, daripada Pemangku Setiausaha Kerajaan Negeri Johor kepada Setiausaha Kerajaan Kolonial di Singapura. Singapura telah berhujah bahawa surat tersebut, dalam mana Pemangku Setiausaha itu telah membuat kenyataan Kerajaan Negeri Johor tidak mendakwa ianya tuan empunya Pedra Branca, adalah merupakan satu penafian secara rasmi oleh Johor atas hak miliknya, iaitu suatu *estoppel*, dan oleh yang demikian merupai suatu pengakuan sukarela oleh Malaysia yang khusus dan mengikat dirinya.¹⁰

Malaysia menegaskan pendiriannya bahawa surat 1953 itu tidak menjejaskan kedaulatan Malaysia yang berkekalan ke atas BP berasaskan sebab-sebab berikut:¹¹

---

⁹ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan lapan.

¹⁰ Penghakiman, perenggan 226.

¹¹ Ucapan Penutup oleh Ejen Malaysia, CR 2007/31, muka surat 53, perenggan 8.

- a) Surat bertarikh 21 September 1953 sesungguhnya bukanlah suatu surat cara penyerahan hartanah atau penafian mengenai hak kedaulatan ke atas BP kerana ayat dan bahasa yang digunakan dalam surat tersebut tidak membawa maksud tersebut;
- b) Pemangku Setiausaha Kerajaan Negeri Johor sama sekali tidak mempunyai kuasa dari segi undang-undang untuk melakukan sebarang penyerahan atau penafian kerana Perjanjian Johor 1948 dan juga Perjanjian Persekutuan Malaya 1948 telah menghapuskan segala kuasa yang sebelum itu ada pada Johor bagi menjalankan urusan antarabangsa;
- c) Pihak British tidak melihat surat itu sebagai alat penyerahan — kedua-dua pihak British dan Johor tidak berbuat apa-apa selepas itu untuk menguatkuasakan surat tersebut; dan
- d) Singapura sendiri tidak pasti tentang kepentingan surat itu. Singapura memberi berbagai gelaran kepada surat itu: satu pengesahan, satu pelepasan, satu penepian, satu *estoppel* dan satu penafian. Sikap Singapura yang tidak konsisten ini menunjukkan bahawa ia tidak dapat memutuskan dengan muktamad apa pendiriannya yang sebenar mengenai status surat 1953. Memang benar surat tersebut tiada apa-apa status.

Mahkamah mengaku surat 1953 itu tidak boleh dianggap mengikat pihak Johor,¹² tetapi Mahkamah berpendapat bahawa surat-menyurat yang berkaitan dan interpretasinya adalah amat penting dan merupakan faktor utama yang menunjukkan "kedua-dua belah pihak faham tentang soal siapa mempunyai kedaulatan ke atas Pedra Branca/BP". Mahkamah mendapati surat jawapan daripada pihak Johor itu menunjukkan bahawa pada tahun 1953 Johor faham dan bersikap yang ia tidak mempunyai kedaulatan terhadap Pedra Branca/BP.¹³

---

¹² Penghakiman, perenggan 229.

¹³ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan sembilan.

Mahkamah tidak menghiraukan hujah-hujah Malaysia yang memberi sebab-sebab mengapa surat 1953 itu tidak sepeenting yang dikatakan.

Seterusnya Mahkamah meneliti pula tingkah-laku kedua belah pihak selepas 1953 terhadap BP. Mahkamah mendapati bahawa tindakan-tindakan tertentu — umpamanya penyiasatan kapal karam oleh Singapura di sekitar perairan pulau, tindakan Singapura memberi atau tidak memberi kebenaran kepada pegawai-pegawai Malaysia untuk meninjau perairan di sekeliling pulau boleh dilihat sebagai tingkah-laku *a titre de souverain* (iaitu tingkah-laku yang menunjukkan hasrat hendak melaksanakan fungsi-fungsi Kerajaan).¹⁴

Mahkamah mengambil kira juga tingkah-laku Malaysia yang dianggap menyokong kes Singapura, iaitu tiadanya bantahan daripada Malaysia terhadap pengibaran panji-panji tentera marin Singapura di BP, pemasangan peralatan komunikasi ketenteraan oleh Singapura di BP dalam tahun 1977, dan pelan cadangan Singapura hendak membuat tambakan laut untuk memperluaskan saiz BP. Mahkamah juga menyebut beberapa peta yang diterbitkan oleh Malaysia.¹⁵

Enam keping peta yang diterbitkan oleh Malaysia dalam tahun 1962/65/74/75 telah meletakkan perkataan "Singapura" di sebelah bawah perkataan "Horsburgh Lighthouse". Peta-peta ini dianggap menyokong kes Singapura walaupun Malaysia telah mengemukakan hujah-hujah mempertikaikan bahawa peta-peta berkenaan membawa sebarang maksud sebagaimana didakwa oleh Singapura.

Untuk membalas hujah-hujah Singapura mengenai *effectivites* (iaitu tingkah laku yang menzahirkan kuasa sebagai pemerintah secara

---

¹⁴ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan sepuluh.

¹⁵ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan sepuluh.

menguatkuasakan undang-undang atau melakukan aktiviti-aktiviti pentadbiran), Malaysia juga turut membentangkan kepada Mahkamah beberapa *effectivites* yang telak dilaksanakan olehnya di kawasan sekeliling BP selepas tahun 1953 — sebagai bukti untuk mengesahkan bahawa Malaysia juga telah terus menguatkuasakan undang-undang atau melakukan aktiviti-aktiviti pentadbiran ke atas BP dan di kawasan sekitarnya walaupun selepas tahun 1953. *Effectivites* yang disebut oleh Malaysia termasuklah seperti yang berikut:¹⁶

- (a) Perjanjian Pentas Benua Malaysia-Indonesia 1969;
- (b) Perjanjian Konsesi Minyak 1968 dengan Syarikat Minyak Continental;
- (c) Ordinan Darurat (Perintah Penting) No. 7 Tahun 1969 yang memanjangkan jarak perairan wilayah Malaysia daripada 3 bertukar menjadi 12 batu nautika [BP hanyalah 7.7 batu nautika daripada pesisiran Johor];
- (d) Penguatkuasaan peraturan perikanan dan pelaksanaan perondaan polis;
- (e) Penerbitan banyak peta yang menunjukkan BP sebagai sebahagian daripada wilayah Malaysia.

Walau bagaimanapun, kes Malaysia akhirnya remuk apabila Mahkamah memberikan pengiktirafan sepenuhnya kepada *effectivites* Singapura terhadap BP selepas 1953. Mahkamah tidak memberi sebarang pengiktirafan kepada (a) *effectivites* dan (b) peta-peta yang dikemukakan oleh Malaysia sebagai bukti untuk menyokong hujah bahawa Malaysia juga telah terus menzahirkan kuasa sebagai pemerintah ke atas BP dan kawasan sekitarnya walaupun selepas 1953.

---

¹⁶ Ucapan Nico Schrijver, CR 2007/27, muka surat 12-18, perenggan 5-27.

Dengan itu Mahkamah membuat kesimpulan — mengambil kira tingkah laku *a titre de souverain* Singapura dan kuasa sebelumnya (British), dan mengambil kira tingkah laku Malaysia dan kuasa sebelumnya (Johor) termasuk kegagalan mereka membantah tingkah laku Singapura dan British — bahawa menjelang tahun 1980 kedaulatan ke atas BP telah terlepas ke tangan Singapura.¹⁷

Tahun 1980 ialah tarikh apabila pertikaian mengenai BP, BT dan TS menjadi jelas akibat bantahan yang dibuat oleh Singapura, dalam tahun itu, terhadap peta sempadan perairan wilayah 1979 dan pentas benua Malaysia.

Oleh yang demikian, apabila kes ini dilihat secara menyeluruh, timbullah hakikat bahawa Malaysia telah tidak berjaya mengekalkan kedaulatannya terhadap BP bukan kerana hujah Malaysia lebih lemah daripada hujah Singapura, atau pun kerana Malaysia tidak menyediakan bukti yang mencukupi untuk menyokong kesnya sendiri, tetapi adalah kerana Mahkamah berpendapat bahawa beberapa faktor sejarah yang tidak boleh dipadamkan — khususnya peristiwa-peristiwa yang berlaku di antara tahun 1953 dan 1980 — telah memusnahkan kedaulatan Malaysia ke atas BP, meskipun Johor mempunyai hak milik yang asal terhadap BP, BT dan TS.

Berkenaan dengan Batuan Tengah dan Tubir Selatan pula, Mahkamah menerima hujah Malaysia bahawa BT, TS dan BP bukan merupakan satu kumpulan pulau-pulau, baik dari segi pengenalan dalam sejarah mahupun dari segi istilah sains geomorfologi.¹⁸ Sebelum itu, Singapura telah membuat perakuan bahawa ketiga-tiga batuan tersebut wujud sebagai satu kumpulan. Demikian juga, Mahkamah tidak menyoal pendirian Malaysia bahawa Batuan Tengah dan Tubir Selatan sebenarnya sejak zaman berzaman dianggap sebahagian daripada wilayah Johor, dan

---

¹⁷ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan sebelas.

¹⁸ Memorial Malaysia, Jilid 1, perenggan 287.

dengan itu adalah sekarang menjadi sebahagian daripada wilayah Malaysia.¹⁹

Justeru, Mahkamah membuat keputusan yang memihak kepada Malaysia berkenaan status Batuan Tengah. Walaupun begitu, Mahkamah enggan mengambil keputusan muktamad tentang status Tubir Selatan. Sebaliknya Mahkamah membuat kenyataan seperti berikut: oleh kerana nampaknya Tubir Selatan terletak dalam lingkungan kawasan perairan wilayah yang bertindih jika diukur dari tanah besar Malaysia, Batu Puteh dan Batuan Tengah,²⁰ Mahkamah mengesyorkan supaya status Tubir Selatan ditentukan menerusi rundingan antara Malaysia dan Singapura.

BEBERAPA KERAGUAN MENGENAI ASAS-ASAS MAHKAMAH MEMBUAT KEPUTUSAN

Malaysia sememangnya telah bersetuju di bawah Artikel 6 Perjanjian Khas untuk menerima keputusan Mahkamah adalah muktamad dan mengikat kedua-dua belah pihak Malaysia dan Singapura.²¹ Namun demikian, ada beberapa asas atau alasan yang diguna oleh Mahkamah semasa membuat keputusan yang boleh dipersoalkan.

Empat orang Hakim yang mengundi menentang keputusan majoriti dalam kes ini telah merekodkan keraguan mereka secara berasingan seperti berikut:

Dalam menyuarakan pendapat yang bertentangan, Hakim ad hoc Dugard telah merekodkan pandangannya bahawa Mahkamah telah gagal menjelaskan yang mana satu peruntukan undang-undang

---

¹⁹ Memorial Malaysia, Jilid 1, perenggan 300.

²⁰ Penghakiman, perenggan 297.

²¹ Perjanjian Khas untuk Menyerah kepada Mahkamah Keadilan Antarabangsa Pertikaian di antara Malaysia dan Singapura Mengenai Kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan.

antarabangsa yang telah membenarkan pemindahan kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh daripada Johor/Malaysia kepada Singapura, mahu pun dari segi tradisi yang biasa dipatuhi atau pun dari segi peraturan yang biasa dipakai dalam hal pemerolehan hak milik sesuatu wilayah.²²

Sebelum ini, sememangnya ICJ tidak pernah bertindak seperti itu. Mahkamah harus menyatakan bagaimana cara sebenar Johor hilang kedaulatannya ke atas Batu Puteh dan bila tarikh sebenar Singapura memperoleh kedaulatan terhadap Batu Puteh. Dalam kes ini, Mahkamah cuma mengatakan bahawa menjelang tahun 1980 kedaulatan ke atas BP telah terlepas ke tangan Singapura. Dalam kes-kes sebelum ini, Mahkamah tiap-tiap kali menyebut bagaimana dan bilamana sesebuah negara kehilangan atau memperoleh kedaulatan.

Dalam menyuarakan pendapat yang berasingan, Hakim Parra-Aranguren mengatakan bahawa *effectivites* yang disenarai dan diambil kira oleh Mahkamah sebagai membantu kes Singapura adalah meliputi satu tempoh yang amat pendek dan oleh kerana itu adalah tidak mencukupi untuk menghakis hak milik Johor ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh dari segi sejarah.²³

Memang juga tidak pernah berlaku sebelum ini Mahkamah mengambil kira tempoh *effectivites* yang amat singkat (iaitu hanya antara tahun 1953-1980) sebagai muktamad cukup untuk menyokong tuntutan kedaulatan Singapura. Tempoh *effectivites* sepanjang 27 tahun itu memang amat pendek jika dibandingkan dengan 129 tahun perjalanan sejarah di sebalik kes ini yang bermula dengan siap pembinaan Rumah Api Horsburgh di BP dalam tahun 1851 dan berakhir dalam tahun 1980 apabila pertikaian mengenai kedaulatan ke atas BP telah menjadi jelas dan nyata.

---

²² Pendapat Bertentangan oleh Hakim ad hoc Dugard, muka surat 9, perenggan 30.

²³ Pendapat Berasingan oleh Hakim Parra-Aranguren, muka surat 6, perenggan 25.

Dalam menyuarakan pendapat bertentangan secara bersama, Hakim Simma dan Hakim Abraham berkata sama ada seseorang memeriksa secara satu persatu atau mengambil pandangan secara menyeluruh, tingkah laku Singapura bersabit dengan BP tidaklah ternampak begitu menonjol dan oleh yang demikian Malaysia tidak boleh dipersalahkan kalau ianya tidak membuat bantahan terhadap tingkah laku itu sebagai syarat memelihara kedaulatannya ke atas BP.²⁴

Dalam erti kata yang mudah, kedua-dua Hakim yang menentang itu tidak puas hati bahawa *effectivites* Singapura yang diambil kira oleh Mahkamah itu benar-benar cukup kuat dan cukup bilangannya, dan oleh yang demikian sebenarnya tidak cukup bagi Singapura menghakis kedaulatan Malaysia ke atas BP.

MAHKAMAH TIDAK SEBULAT SUARA MENGENAI KES INI

Sejak dari mula lagi, Malaysia menegaskan bahawa ICJ sepatutnya membuat keputusan secara berasingan, satu persatu, mengenai persoalan kedaulatan ke atas BP, BT dan TS. Bahasa yang digunakan dalam Perjanjian Khas juga meminta Mahkamah bertindak sedemikian.²⁵ Singapura pula bertegas bahawa soal kedaulatan ke atas BT dan TS mesti mengikut apa jua keputusan mengenai kedaulatan ke atas Pedra Branca/BP.

Dari segi prosedur, Malaysia menang apabila ICJ tidak membuat satu tetapi tiga keputusan yang berbeza-beza. Teks Penghakiman (keputusan) Mahkamah dibaca sepenuhnya oleh Pemangku Presiden dan kemudiannya diserahkan kepada kedua-dua Parti secara bertulis. Penghakiman ini adalah muktamad, mengikat kedua-dua belah pihak dan mereka tidak boleh membuat rayuan.

---

²⁴ Pendapat Bertentangan Bersama oleh Hakim Simma dan Abraham, muka surat 9, perenggan 27.

²⁵ Perjanjian Khas, Artikel 2.

Mahkamah membuat keputusan menerusi pengundian seperti berikut:²⁶

- memutuskan dengan dua belas undian berbalas empat yang kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh adalah kepunyaan Republik Singapura;
- memutuskan dengan lima belas undian berbalas satu yang kedaulatan ke atas Batuan Tengah adalah kepunyaan Malaysia;
- memutuskan dengan lima belas undian berbalas satu yang kedaulatan ke atas Tubir Selatan adalah kepunyaan negara yang boleh membuktikan tubir tersebut terletak di dalam kawasan perairan wilayahnya.

PERSOALAN MENGENAI BATUAN TENGAH

Malaysia tidak pernah berganjak dengan pendiriannya bahawa BT dan TS, sepertimana juga BP, pada setiap masa wujud sebagai sebahagian daripada harta-harta maritim di bawah kedaulatan Johor/Malaysia tanpa diganggu oleh sesiapa.

Mengenai BT, Mahkamah membuat kenyataan bahawa asas-asas yang telah digunakan olehnya semasa membuat keputusan mengenai kedaulatan ke atas Pedra Branca/BP tidak boleh digunakan terhadap BT. Oleh yang demikian, Mahkamah telah mendapati bahawa hak asal terhadap BT kekal dalam tangan Malaysia sebagai pewaris kepada Kesultanan Johor.²⁷

---

²⁶ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan pertama.

²⁷ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan tiga belas.

MASA DEPAN TUBIR SELATAN

Bersabit dengan TS, Mahkamah telah menyatakan bahawa tubir ini adalah satu jenis batuan yang timbul hanya masa air laut surut dan tenggelam apabila air laut pasang. Dan mengikut Konvensi Bangsa-Bangsa Bersatu Mengenai Undang-Undang Laut Antarabangsa 1982, kedaulatan ke atas batuan tenggelam-timbul seumpama itu adalah kepunyaan negara yang boleh membuktikan tubir berkenaan terletak dalam kawasan perairan wilayahnya. Kedua-dua Malaysia dan Singapura tidak meminta ICJ melukiskan sempadan perairan wilayah masing-masing di kawasan itu. Oleh yang demikian Mahkamah menghendaki Malaysia dan Singapura berunding untuk menentukan hak milik ke atas TS oleh kerana nampaknya TS terletak dalam lingkungan kawasan perairan wilayah yang bertindih jika diukur dari tanah besar Malaysia, Batu Puteh dan Batuan Tengah.²⁸

Keputusan mahkamah itu bermaksud bahawa tugas membuktikan kedaulatan ke atas TS tidaklah melibatkan soal membuktikan hak milik tetapi sekadar menentukan lokasinya dalam konteks sempadan perairan wilayah. Dalam hal ini, fakta geografi seharusnya menjadi kuasa penentu, umpamanya fakta yang menunjukkan bahawa TS adalah lebih dekat kepada BT berbanding BP. Tambahan pula, TS hanyalah 7.9 batu nautika dari tanah besar Malaysia walhal persisiran Singapura yang terdekat terletak 25.0 batu nautika jauhnya dari TS.²⁹

BATU PUTEH ADALAH ISU UTAMA TETAPI BUKAN ITU SAHAJA YANG MUSTAHAK

Semasa menyuarakan reaksi terhadap keputusan Mahkamah 23 Mei 2008 itu, banyak rakyat Malaysia yang mengeluarkan kata-

---

²⁸ Siaran Akhbar ICJ, 23 Mei 2008, perenggan empat belas.

²⁹ Memorial Malaysia, Jilid 1, perenggan 288.

kata emotif bahawa negara kita cuma menerima batu-batuan manakala hadiah yang paling berharga — iaitu pulau — telah terlepas ke tangan Singapura. Sebenarnya persepsi ini tidak lengkap dan ini berlaku kerana kebanyakan rakyat Malaysia tiada mempunyai maklumat atau kesedaran tentang wujudnya BT dan TS sehinggalah pihak media memberi liputan yang meluas terhadap prosiding yang berlangsung di Mahkamah di The Hague. Liputan tersebut termasuk siaran langsung oleh Televisyen Malaysia semasa Timbalan Presiden ICJ membaca Penghakiman Mahkamah pada 23 Mei 2008. Adalah tidak lengkap jikalau kes ini dilihat dari sudut kehilangan BP sahaja kerana Penghakiman tersebut telah juga memberi berbagai manfaat kepada Malaysia. Lagipun, dari awal lagi kes ini sememangnya berkisar sekeliling pertikaian mengenai tiga keping harta maritim, bukannya mengenai satu sahaja.

Jika diperiksa dengan teliti, Pedra Branca sebenarnya bukannya sebuah pulau tetapi hanyalah sejenis bentukan bantuan dalam laut walaupun dalam Bahasa Melayu bentukan batuan itu dikenali sebagai Pulau Batu Puteh (White Rock Island). Jadi, apa yang telah dianugerahkan oleh Mahkamah kepada Singapura selain daripada seketul besar "batu putih" adalah juga sejumlah perairan wilayah, iaitu beberapa kilometer persegi lautan yang boleh diukur di sekeliling Pedra Branca. Malaysia mempunyai keistimewaan yang sama yang kini boleh mengukur perairan wilayah di sekeliling BT. Malaysia mempunyai prospek yang cemerlang untuk memperoleh perairan wilayah tambahan di sekeliling TS juga. Prospek ini adalah amat cerah kerana Malaysia pasti boleh membuktikan bahawa TS terletak dalam lingkungan perairan wilayah Malaysia dan dengan itu menjadi hak milik Malaysia.

Ketiga-tiga harta maritim berkenaan — BT, TS dan juga Pedra Branca — semuanya berhak menghasilkan kawasan maritim masing-masing. Tetapi ketiga-tiganya tidak layak dikenali sebagai pulau yang berhak mempunyai Zon Ekonomi Eksklusif (EEZ) sehingga 200 batu nautika. Itulah sebabnya mengapa sebarang

pengisytiharan bersendirian oleh Singapura yang mengatakan kononnya Pedra Branca ada mempunyai EEZ tidak boleh diterima, kerana perenggan 121 (3) Konvensyen Bangsa-Bangsa Bersatu Mengenai Undang-Undang Laut Antarabangsa menetapkan bahawa batuan-batuan yang tidak boleh mengekalkan kediaman manusia atau menampung pertumbuhan sebuah ekonomi sendiri adalah tidak berhak mempunyai Zon Ekonomi Eksklusif (EEZ) atau pun sebarang pentas benua. Dan ICJ telah pun mengisytiharkan Pedra Branca sebagai sebuah pulau granit³⁰ dan menggambarkannya sebagai sebuah pulau kecil tidak berpenghuni dan tidak boleh didiami.³¹

Maka dengan itu ketiga-tiga BT, TS dan Pedra Branca hanya berhak mempunyai 12 batu nautika perairan wilayah masing-masing. Dan memandangkan Pedra Branca dikelilingi oleh persisiran tanah besar Johor dan oleh BT, jarak perairan wilayah kepunyaan Pedra Branca menghala ke barat, ke utara dan juga ke selatan akan menjadi kurang daripada 12 batu nautika.

Ada juga pendapat yang mengatakan bahawa Singapura sangat ingin memperoleh hak milik bukan sahaja ke atas Pedra Branca tetapi juga ke atas BT dan TS kerana Singapura mempunyai rancangan untuk menambak lautan dan menyambungkan ketiga-tiga batuan tersebut dan seterusnya membentuk satu kawasan kekuasaan maritim di rantau itu. Memandangkan BT adalah kepunyaan Malaysia, dan ianya terletak di tengah di antara Pedra Branca dan TS, adalah jelas bahawa sebarang rancangan besar Singapura untuk menyambung ketiga-tiga batuan tersebut kini telah terhalang.

Satu lagi perkara penting yang timbul hasil keputusan Mahkamah, yang bermanfaat kepada Malaysia, ialah hakikat bahawa Singapura kini mesti menarik balik kepungan yang dilakukan oleh angkatan

---

³⁰ Penghakiman, perenggan 16.

³¹ Penghakiman, perenggan 66.

laut mereka di sekeliling Pedra Branca. Sebenarnya, semua kapal-kapal Singapura yang hendak berlayar dari Singapura menuju Pedra Branca perlu merentasi perairan wilayah Malaysia sebelum sampai di sana.

Mungkin rakyat Malaysia sampai bila-bila pun tidak sanggup melihat keputusan Mahkamah itu sebagai sebarang hadiah saguhati untuk Malaysia. Tetapi, Konvensyen Bangsa-Bangsa Bersatu Mengenai Undang-Undang Laut Antarabangsa akan mengesahkan bahawa keputusan Mahkamah untuk menganugerahkan kepada Malaysia kedaulatan ke atas BT — yang kemudian harus termasuk juga TS — telah meletakkan Malaysia setaraf dengan Singapura di kawasan Selat Singapura berhampiran Pedra Branca.

KISAH BERSABIT DOKUMEN YANG HILANG

Malaysia telah menghujahkan bahawa Great Britain membina Rumah Api Horsburgh dan beroperasi di atas Batu Puteh hanya setelah menerima kebenaran daripada Sultan dan Temenggong Johor. Surat Kebenaran daripada Sultan dan Temenggong Johor kepada Gabenor Butterworth di Singapura yang bertarikh 25 November 1844 telah dipersembahkan kepada Mahkamah sebagai bukti keizinan tersebut.

Malaysia telah berusaha mencari surat/surat-surat permohonan daripada Butterworth kerana hendak menyerahkan surat/surat-surat tersebut kepada Mahkamah sebagai bukti tambahan bagi menguatkan hujah Malaysia bahawa keizinan yang diberikan oleh Sultan dan Temenggong itu sesungguhnya melibatkan Batu Puteh.

Pada tahun 1994, Malaysia telah juga membuat permohonan kepada Singapura supaya memberi salinan surat/surat-surat permohonan Butterworth jika surat/surat-surat itu ada di dalam simpanan mereka. Semasa Perbicaraan Lisan di Mahkamah,

Singapura secara rasminya menafikan yang surat/surat-surat permohonan Butterworth itu ada di dalam simpanannya.

Pasukan penyelidik-penyelidik Malaysia telah membuat segala daya upaya bagi mengesan dan mendapatkan surat/surat-surat permohonan Butterworth tahun 1844. Malangnya, usaha-usaha berkenaan tidak berhasil menyelongkar barang bukti yang dicari secara khusus itu. Walaupun tidak ada kepastian bahawa isi kandungan surat/surat-surat permohonan itu boleh memenuhi keperluan-keperluan kes Malaysia, memang benar surat tersebut adalah satu-satunya dokumen (berkemungkinan dua dokumen) yang Pasukan Malaysia sangat-sangat hendak melihat wajahnya dan memeriksa isi kandungannya.

Ada orang membuat cadangan agar Malaysia sepatutnya meneruskan pencarian surat/ surat-surat permohonan Gabenor Butterworth itu dan, jika dijumpa, gunakannya sebagai bukti kritikal bagi menyokong satu permohonan kepada ICJ supaya Mahkamah membuka semula kes ini dan mengendalikan perbicaraan sekali lagi.

Sesungguhnya ada peruntukan untuk membuat permohonan bagi membuka semula kes atas syarat-syarat tertentu, tertakluk kepada Artikel 61 Statut ICJ, perenggan 1 dan 5 yang dipetik seperti di bawah:

- Sesuatu permohonan untuk mengkaji semula keputusan Mahkamah hanya boleh dibuat kalau ia berasaskan penemuan sesuatu fakta baru yang boleh mengubah keputusan asal Mahkamah, atas syarat fakta berkenaan tidak diketahui oleh Mahkamah semasa membuat keputusan asal dan tidak diketahui juga oleh pihak yang membuat permohonan. Demikian juga, permohonan tidak boleh dibuat sekiranya kekurangan pengetahuan ini berlaku akibat kecuaiannya pemohon.

- Tiada sebarang kajian semula boleh dibuat selepas sepuluh tahun dari tarikh Penghakiman.

Surat/surat-surat permohonan Butterworth hanya relevan dari segi kaitannya dengan isu "keizinan" oleh Sultan dan Temenggong. Malangnya, Mahkamah telah tidak membuat keputusan atas isu "keizinan". Umpamanya, Mahkamah tidak menyatakan pandangan sama ada surat/surat-surat permohonan Butterworth itu merangkumi BP atau pun tidak. Mahkamah hanya membuat pemerhatian, secara sambilan sahaja, bahawa isi kandungan surat/surat-surat tersebut mungkin tidak jelas.³²

Oleh kerana Mahkamah telah tidak membuat satu keputusan tertentu atas isu "keizinan" maka kerelevanan dan nilai surat/surat-surat permohonan Butterworth 1844 sudah menjadi kabur walaupun surat/surat-surat tersebut dijumpa dan isi kandungannya menyokong kes Malaysia.

MALAYSIA MEMPUNYAI PASUKAN YANG CEKAP

Ada juga beberapa orang Malaysia yang membangkitkan keraguan dan bertanya sama ada Pasukan Malaysia, secara keseluruhannya, benar-benar mempunyai kualiti dan kaliber yang setanding dengan pihak lawan dalam kes ini. Dalam hal ini, tidak perlu ada sebarang kesangsian bahawa anggota-anggota Pasukan Malaysia semuanya adalah sangat berkelayakan dan berkebolehan untuk memikul tugas yang diamanahkan kepada mereka untuk mewakili Malaysia di Mahkamah Keadilan Antarabangsa dalam kes ini.

Komponen pasukan kebangsaan terdiri daripada pegawai-pegawai kanan, termasuk Peguam Negara, yang telah melibatkan diri secara langsung dalam persediaan kes ini.

---

³² Penghakiman, perenggan 133.

Sebagai contoh, Ketua Pasukan yang juga berperanan sebagai Ejen Malaysia di ICJ, Abdul Kadir Mohamad, telah mula menyelia kerja-kerja penyelidikan mengenai BP semenjak tahun 1990, dan beliau melaksanakan tanggungjawab ini secara berterusan selama 18 tahun sehinggalah kes ini akhirnya selesai di Mahkamah dalam tahun 2008. Beliau dan Ejen-Bersama, Noor Farida Ariffin, mempunyai pengalaman berkhidmat dalam kapasiti yang sama dalam kes Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan di antara Malaysia dan Indonesia yang juga dibawa untuk penghakiman di Mahkamah Keadilan Antarabangsa dalam tahun 2002.

Komponen antarabangsa bagi Pasukan Malaysia terdiri daripada personaliti-personaliti yang amat terkemuka.

Anggota panel antarabangsa yang paling kanan dalam Pasukan Malaysia, Profesor Sir Elihu Lauterpacht dari Universiti Cambridge, ialah nama yang dikenal umum di kalangan fraterniti peguam undang-undang antarabangsa. Beliau telah melalui kerjaya yang amat cemerlang dalam undang-undang antarabangsa iaitu sebagai penulis dan juga sebagai peguam bela semenjak tahun 1950. Beliau diiktiraf sebagai seorang daripada yang paling lama dan berpengalaman dalam tugas-tugas yang ada kaitan dengan ICJ. Bapanya pernah menjadi seorang Hakim di ICJ dalam tahun 1970-an. Keluarga beliau merupakan pengasas Pusat Undang-Undang Antarabangsa Lauterpacht di Universiti Cambridge. Sir Elihu telah dikurniakan darjah kebesaran bergelar "Sir" oleh Ratu England kerana mengiktiraf sumbangannya memperkembangkan undang-undang antarabangsa.

Profesor James Crawford, juga dari Universiti Cambridge, ialah Pengarah Pusat Lauterpacht di Universiti itu. Pada masa sekarang, beliau adalah seorang yang amat disegani oleh rakan-rakan setaraf beliau dalam komuniti undang-undang antarabangsa. Beliau pernah bertugas sebagai Ahli Suruhanjaya Undang-Undang Antarabangsa selama dua penggal.

Profesor Nico Schrijver memegang jawatan sebagai Pengerusi Fakulti Undang-Undang Antarabangsa di Universiti Leiden, salah sebuah universiti yang amat tinggi prestijnya di Netherlands. Beliau menjadi pakar runding kepada Kerajaan Belanda dalam hal ehwal undang-undang antarabangsa.

Peguam berbahasa Perancis dalam Pasukan Malaysia, Profesor Marcelo Kohen dari Universiti Geneva, ialah seorang profesor undang-undang antarabangsa yang amat dihormati dan pernah mewakili Kerajaan Costa Rica, Argentina dan Colombia dalam beberapa kes di hadapan ICJ sebelum ini.

Keempat-empat pakar undang-undang antarabangsa tersebut semuanya menganggotai *Institute de Droit International* (Institut Undang-Undang Antarabangsa) dan sesiapa menjadi anggota Institut tersebut diiktiraf sebagai peguam-peguam antarabangsa yang terkemuka di dunia.

Ahli kelima panel antarabangsa, Penelope Nevill, ialah seorang Peguam Cara dan Pensyarah di Universiti Cambridge. Beliau terlibat dalam penyelidikan kes ini sejak beberapa tahun dalam kapasitinya sebagai seorang Fellow di Pusat Lauterpecht di Universiti itu.

Kesemua pakar-pakar yang disenaraikan di atas, kecuali Profesor Kohen dan Penelope Nevill, pernah berkhidmat sebagai anggota Pasukan Malaysia yang mewakili negara kita menentang Indonesia di ICJ dalam kes *Ligitan dan Sipadan* yang mana telah dimenangi oleh Malaysia dalam tahun 2002.

PENUTUP

Bagi orang-orang yang telah membaca isi kandungan pliding bertulis Malaysia yang telah diserahkan kepada ICJ, serta juga

rekod kata-demi-kata penghujahan lisan yang dipersembahkan oleh Pasukan Malaysia ketika Perbicaraan Lisan di hadapan Hakim-Hakim Mahkamah, mereka nescaya akan menyedari betapa rapinya persediaan yang telak dilakukan oleh Pasukan Malaysia dalam mengendalikan kes ini. Demikian juga betapa teliti hujah-hujah yang telah dipersembahkan oleh pasukan untuk mempertahankan kes Malaysia. Pasukan Malaysia berpuas hati bahawa apa jua kerja yang perlu dilakukan telah pun dilaksanakan. Sebenarnya, pasukan telah berjaya mempersembahkan kes Malaysia dengan cara yang sebaik mungkin. Tetapi Mahkamah mempunyai kuasa pemutus yang muktamad dalam hal ini, dan kita telah menandatangani Perjanjian Khas yang menyatakan bahawa Malaysia bersedia mematuhi Penghakiman Mahkamah.

Tan Sri Abdul Kadir Mohamad juga pernah memegang jawatan Ketua Setiausaha Kementerian Luar Negeri (1996-2001). Beliau kemudiannya dilantik sebagai Duta Besar Tugas-Tugas Khas pada tahun 2001 dan Penasihat Hal-Ehwal Antarabangsa Kepada Perdana Menteri Malaysia pada tahun 2003. Tetapi, pendapat yang dinyatakan oleh beliau dalam artikel ini merupakan pendapat-pendapat peribadi beliau sendiri sepenuhnya dan tidak semestinya mencerminkan pendirian Kementerian Luar Negeri atau Kerajaan Malaysia.

RUJUKAN

DOKUMEN-DOKUMEN ICJ

Versi cetak dokumen-dokumen ICJ yang disenaraikan di bawah boleh didapati di Perpustakaan Mahkamah di Peace Palace, The Hague, sementara versi elektronik boleh dilayari dengan mudah di laman web Mahkamah: <http://www.icj.cij.org>, atau dibaca dalam CD yang disertakan dengan buku ini.

Kes Mengenai Kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan (Malaysia/Singapura)

Perjanjian Khas untuk Menyerah kepada Mahkamah Keadilan Antarabangsa Pertikaian di antara Malaysia dan Singapura Mengenai Kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan, yang telah ditandatangani pada 6 Februari 2003 dan dikemukakan kepada Mahkamah secara bersama pada 24 Julai 2003.

Prosiding Bertulis

Memorial Malaysia, 25 Mac 2004

Memorial Republik Singapura, 25 Mac 2004

Memorial Balas Malaysia, 25 Januari 2005

Memorial Balas Republik Singapura, 25 Januari 2005

Memorial Jawapan Malaysia, 25 November 2005

Memorial Jawapan Republik Singapura, 25 November 2005

Prosiding Lisan

Rekod kata-demi-kata Penghujahan Lisan yang dibuat oleh kedua-dua pihak semasa Persidangan Terbuka Mahkamah

CR 2007/20, Selasa 6 November 2007 (Singapura)

CR 2007/21, Rabu 7 November 2007 (Singapura)

CR 2007/22, Khamis 8 November 2007 (Singapura)

CR 2007/23, Jumaat 9 November 2007 (Singapura)

CR 2007/24, Selasa 13 November 2007 (Malaysia)

CR 2007/25, Rabu 14 November 2007 (Malaysia)
CR 2007/26, Khamis 15 November 2007 (Malaysia)
CR 2007/27, Jumaat 16 November 2007 (Malaysia)
CR 2007/28, Isnin 19 November 2007 (Singapura)
CR 2007/29, Selasa 20 November 2007 (Singapura)
CR 2007/30, Khamis 22 November 2007 (Malaysia)
CR 2007/31, Jumaat 23 November 2007 (Malaysia)

Penghakiman, 23 Mei 2008, termasuk:

Pengisytiharan oleh Hakim Ranjeva

Pendapat Yang Berasingan oleh Hakim Parra-Aranguren

Pendapat Bersama Yang Bertentangan oleh Hakim Simma dan Abraham

Pengisytiharan oleh Hakim Bennouna

Pendapat Yang Bertentangan oleh Hakim ad hoc Dugard

Pendapat Yang Berasingan oleh Hakim ad hoc Sreenivasa Rao

Ringkasan Penghakiman

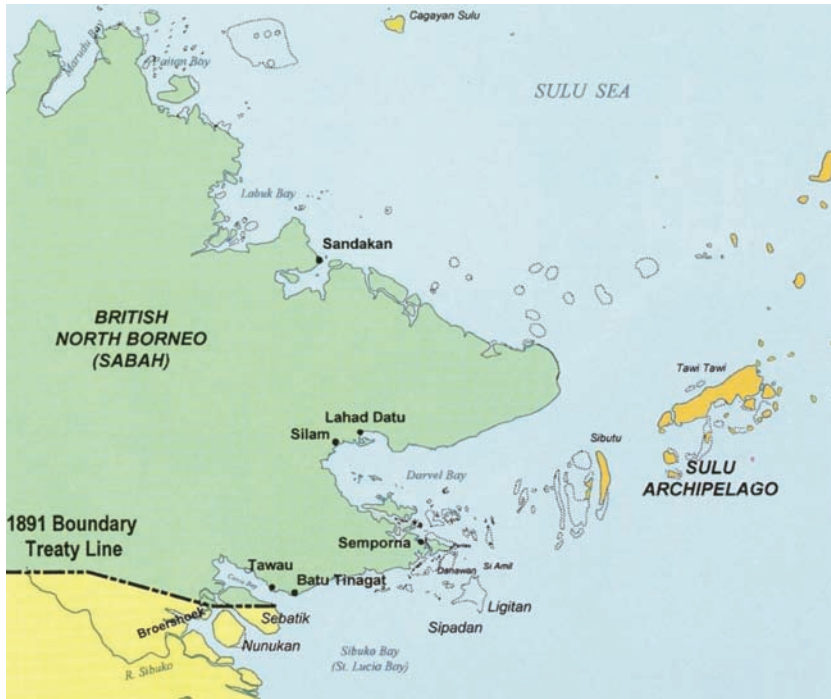
Ringkasan No. 2008/1 bagi Penghakiman bertarikh 23 Mei 2008

Siaran Akhbar

No. 2008/10 bertarikh 23 Mei 2008

Kedaulatan ke atas Pedra Branca/Pulau Batu Puteh, Batuan Tengah dan Tubir Selatan (Malaysia/Singapura)

Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan

Peta menunjukkan lokasi dari segi geografi Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan

Sumber: *Memorial Malaysia 2 November 1999, Jilid 1, muka surat 11*

Kes Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan [dan Tuntutan ke atas Sabah] di Mahkamah Keadilan Antarabangsa

Kadir Mohamad

PENDAHULUAN

Pada tahun 1996, buat pertama kali dalam sejarah Asia Tenggara, dua negara berjiran bersama-sama bersetuju untuk menyelesaikan secara aman satu pertikaian wilayah yang emotif di antara mereka, menerusi penglibatan satu pihak ketiga dan berasaskan undang-undang antarabangsa. Pada tahun itu, Malaysia dan Indonesia bersetuju menyerahkan tuntutan masing-masing ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan untuk dibicara dan diputuskan oleh Mahkamah Keadilan Antarabangsa (ICJ) di The Hague.

Kes pertama dari Asia Tenggara yang dihadapkan kepada Mahkamah itu dalam tahun 1959 bukan hasil persetujuan yang dicapai bersama. Pada masa itu, Cambodia secara bersendirian telah memohon kepada Mahkamah supaya mengisytiharkan Kuil Preah Vihear, yang terletak di sempadan dengan negara jirannya, adalah milik Cambodia dan bukannya milik Thailand. Dalam tahun 1962, Mahkamah membuat keputusan bahawa tuntutan Cambodia itu adalah betul.

Kes Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan telah menjadi lebih bererti bagi Malaysia, walaupun bukan dirancang, setelah isu tuntutan Filipina terhadap Sabah timbul di Mahkamah pada masa yang sama

dan ICJ membuat keputusan, walaupun secara tidak langsung, bahawa Filipina tidak mempunyai kes untuk membuat sebarang tuntutan ke atas Sabah.

SEJARAH PERTIKAIAN DI ANTARA MALAYSIA DAN INDONESIA

Status Pulau Sipadan dan Pulau Ligitan mula menjadi isu pada tahun 1969 apabila Indonesia, semasa perundingan dengan Malaysia mengenai pembatasan sempadan pentas benua di antara kedua negara, mempertikaikan kedaulatan Malaysia terhadap kedua-dua pulau berkenaan.

Di antara tahun 1992 dan 1994, tiga pusingan perbincangan tidak rasmi telah diadakan di antara pegawai-pegawai Malaysia dan Indonesia untuk menyelesaikan isu tersebut tetapi perbincangan itu tidak mencapai sebarang kejayaan.

Dalam bulan September 1994, Dr. (Tun) Mahathir Mohamad dan Presiden Soeharto, setelah mengambil kira bahawa perbincangan di peringkat pegawai telah tidak mencapai sebarang kemajuan, bersetuju supaya perbincangan tersebut diteruskan oleh wakil-wakil peribadi masing-masing. Untuk melaksanakan tugas itu, Perdana Menteri Mahathir melantik Anwar Ibrahim, Timbalan Perdana Menteri, sementara Presiden Soeharto melantik Moerdiono, Menteri/ Setiausaha Negara.

Anwar dan Moerdiono bertemu sebanyak empat kali: Julai 1995 (di Jakarta), September 1995 (di Kuala Lumpur), September 1995 (di Jakarta) dan Jun 1996 (di Kuala Lumpur).

Di akhir pertemuan kali keempat, Timbalan Perdana Menteri Anwar dan Menteri Moerdiono, berpandukan syor yang telah dibuat kepada mereka oleh pegawai-pegawai yang terlibat dalam siri perbincangan tidak rasmi sebelum itu, bersetuju untuk mengesyorkan kepada Perdana Menteri Mahathir dan Presiden

Soeharto, supaya kedua-dua pemimpin mempertimbangkan dan meluluskan agar Malaysia dan Indonesia memohon kepada ICJ untuk memutuskan soal negara mana yang sebenarnya mempunyai kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan. Kedua-dua wakil juga bersetuju untuk mengesyorkan kepada kedua-dua pemimpin bahawa sebarang keputusan ICJ dalam hal ini hendaklah diterima oleh Kerajaan Malaysia dan Kerajaan Indonesia sebagai muktamad dan mengikat kedua-dua pihak.

PERSETUJUAN UNTUK MERUJUK PERTIKAIAN ITU KE ICJ

Pada Oktober 1996, ketika mereka bertemu di Kuala Lumpur, Dr. (Tun) Mahathir Mohamad dan Presiden Soeharto bersetuju supaya isu kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan dirujuk ke ICJ.

Oleh sebab kedua-dua Malaysia dan Indonesia bukan penandatangan Statut ICJ, satu Perjanjian Khas antara mereka adalah diperlukan apabila keduanya berkeinginan membenarkan ICJ menyelesaikan pertikaian mereka. Berikutan itu, dua pusingan mesyuarat rasmi telah diadakan bagi merundingkan teks Perjanjian Khas bertujuan menyerahkan kes ini kepada ICJ untuk menyelesaikan pertikaian di antara Malaysia dan Indonesia mengenai kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan.

Pusingan pertama telah diadakan di Kuala Lumpur (Januari 1997) dan pusingan kedua di Bandung (April 1997). Semasa pusingan kedua, kedua-dua belah pihak mencapai konsensus ke atas teks Perjanjian. Di dalam kata-kata penutup beliau di mesyuarat tersebut, Ketua Delegasi Malaysia memberi pengiktirafan kepada Presiden Soeharto yang telah memainkan peranan yang besar dalam memudahkan mencari jalan penyelesaian secara aman. Presiden Soeharto telah membuat kenyataan tentang betapa pentingnya menyelesaikan isu Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan supaya tidak membebankan generasi akan datang dengan satu isu yang tidak selesai yang boleh menjadi bertambah buruk pada masa

hadapan jika tidak diselesaikan dengan aman pada masa sekarang. Pada 31 Mei 1997, Perjanjian Khas berkenaan telah ditandatangani oleh Menteri Luar Negeri Malaysia (Abdullah Ahmad Badawi) dan Indonesia (Ali Alatas).¹

Susulan itu, dan seperti yang telah diperuntukkan di dalam Perjanjian Khas, Malaysia dan Indonesia secara serentak menyerahkan kepada ICJ tiga pusingan memorandum bertulis berkenaan kes masing-masing: Memorial (2 November 1999), Memorial Balas (2 Ogos 2000), dan Memorial Jawapan (2 Mac 2001).

Perbicaraan Lisan bagi Kes Mengenai Kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia) telah dijalankan oleh ICJ di The Hague dari 3 hingga 12 Jun 2002.

ASAS KES INDONESIA

Indonesia telah menegaskan bahawa ia telah memperoleh hak milik ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan berasaskan perjanjian antarabangsa, iaitu melalui Konvensyen Inggeris-Belanda 1891 antara Great Britain dan Netherlands. Perjanjian itu, katanya, telah menerangkan di mana terletaknya sempadan yang membahagikan pemilikan harta antara Belanda dan British di atas Pulau Borneo. Indonesia mendakwa Artikel IV Konvensyen 1891 itu membawa maksud bahawa garisan sempadan di atas tanah di latitud 4°10' Utara boleh dipanjangkan ke arah laut, dan apabila dibuat demikian Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan akan terlihat terletak di sebelah bawah garisan tersebut, dan maka dengan itu adalah terletak di sebelah kawasan Indonesia.

---

¹ Perjanjian Khas Untuk Menyerah Kepada Mahkamah Keadilan Antarabangsa Pertikaian Di Antara Malaysia dan Indonesia Mengenai Kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan, 31 Mei 1997.

Artikel IV Konvensyen 1891 itu berbunyi seperti berikut:

*"Dari titik 4° 10' Utara Latitud di pantai timur garisan sempadan itu akan diteruskan ke (arah) timur mengikut garisan lintang itu, merentasi Pulau Sebitik, bahagian pulau yang terletak di sebelah utara daripada garisan lintang tersebut akan menjadi hak milik mutlak Syarikat Borneo Utara British, dan bahagian di sebelah selatan daripada garisan lintang itu menjadi hak milik Netherlands."*²

Malaysia mempertikaikan tafsiran Indonesia terhadap Artikel IV Konvensyen 1891, dan menegaskan bahawa garisan sempadan berkenaan berakhir di pantai timur Pulau Sebatik, dan tidak berterusan di atas lautan. Perjanjian itu sendiri tidak merujuk kepada sebarang peta dan tiada apa-apa peta yang dilampirkan kepada Perjanjian itu. Hujah-hujah Malaysia adalah berasaskan makna sebenar perkataan-perkataan yang digunakan di dalam Perjanjian itu. Dan perkataan-perkataan dalam Perjanjian itu membawa maksud bahawa garisan sempadan berkenaan tidak berterusan jauh ke timur hingga sampai ke laut.

Oleh yang demikian, Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan bukannya terletak di sebelah selatan daripada sebarang garisan sempadan kerana garisan sempadan yang dikatakan wujud hanyalah teori yang dikemukakan oleh Indonesia.

KES MALAYSIA BERLANDASKAN DUA ASAS

Malaysia mewarisi hak milik secara turun-temurun

Mengenai asas pertama, Malaysia berhujah bahawa ia dan kerajaan sebelumnya telah memperoleh hak milik yang sah ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan menerusi satu siri perjanjian dengan negara-negara lain yang berkepentingan di kawasan itu. Perjanjian-perjanjian tersebut termasuklah penyerahan hak dan penyerahan

---

² Memorial Malaysia, Jilid 1, Perenggan 8.4.

kuasa 1878 ke atas sebahagian daripada tanah dan wilayah di Pulau Borneo yang dilakukan oleh Sultan Sulu kepada Alfred Dent dan Baron von Overback selaku wakil sebuah syarikat British. Kemudian, hak milik British ke atas Borneo Utara diiktiraf oleh Negara Sepanyol pada tahun 1885, oleh Negara Belanda pada tahun 1891 dan oleh Amerika Syarikat pada tahun 1930. Akhir sekali, Sabah, termasuklah Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan, menjadi sebahagian daripada wilayah Malaysia di bawah Perjanjian Malaysia 1963.

Malaysia mempunyai hak milik kerana melaksanakan berbagai *effectivites*

Mengenai asas kedua, Malaysia menyatakan bahawa ia telah mengemukakan beberapa bukti, di dalam memorandum bertulis dan juga semasa perbincangan lisan, bahawa Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan sebenarnya merupakan hak milik dan tertakluk kepada pentadbiran Malaysia dan juga kerajaan sebelumnya semenjak tahun 1878. Adalah mustahil bagi Indonesia untuk mengemukakan sebarang bukti serupa dengan itu.

HUJAH ALTERNATIF INDONESIA

Pada hari terakhir gilirannya untuk berhujah di hadapan Hakim-Hakim Mahkamah, Indonesia mengemukakan satu asas alternatif dan subsidiari iaitu, jika ICJ mendapati bahawa Konvensyen 1891 tidak mampu mengurniakan kepada Negara Belanda/Indonesia kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan, Mahkamah boleh membuat keputusan Negara Belanda/Indonesia mempunyai kedaulatan ke atas kedua-dua pulau tersebut berdasarkan asas bahawa mereka mewarisi hak milik berkenaan daripada Sultan Bulongan.

Malaysia membuat hujah balas bahawa tiada apa-apa bukti yang menunjukkan Sultan Bulongan mempunyai sebarang kuasa ke atas

Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan kerana Kesultanan itu berkuasa hanya di atas daratan manakala Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan kedua-dua terletak jauh di lautan, iaitu 42 batu nautika bagi Pulau Ligitan dan 55 batu nautika bagi Pulau Sipadan. Malaysia juga telah mengemukakan bukti yang disediakan oleh seorang pakar sejarah yang mengesahkan bahawa Bulongan hanyalah sebuah Kesultanan kecil di persisiran laut dan jajahan takluknya amatlah terhad.

KEPUTUSAN MAHKAMAH MEMIHAK KEPADA MALAYSIA

Mahkamah tidak mengambil berat hujah Malaysia yang mengatakan bahawa ia mempunyai kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan kerana mewarisi hak milik secara turun-temurun menerusi satu siri perjanjian. Tetapi ICJ mengiktiraf bahawa memang benar Malaysia telah berkelakuan sebagai tuan empunya Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan sekian lama dan telah melaksanakan tugas-tugas sebagai pentadbir ke atas pulau-pulau tersebut.

Mahkamah menyatakan bahawa langkah-langkah yang telah diambil oleh Malaysia, termasuklah membuat peraturan dan kawalan terhadap pengutipan telur penyu di Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan dan juga penubuhan kawasan rizab burung di Sipadan, perlulah dilihat sebagai tingkah laku seorang pengawal yang mempunyai kuasa membuat peraturan-peraturan pentadbiran (*effectivites*) ke atas wilayah-wilayah yang disebut nama-namanya secara jelas.

Mahkamah membuat kesimpulan bahawa langkah-langkah tersebut dan beberapa aktiviti lain yang dijalankan oleh Malaysia, walaupun tidak banyak, merangkumi tempoh masa yang agak lama dan menunjukkan satu corak kelakuan yang menzahirkan niat hendak melaksanakan fungsi-fungsi sebagai Kerajaan yang memerintah ke atas kedua-dua pulau berkenaan. Walhal *effectivites* yang dikemukakan oleh Indonesia tidak mencukupi syarat untuk menzahirkan niat atau azam yang serupa terhadap pulau-pulau itu.

ICJ menurunkan penghakimannya pada 17 Disember 2002, dan dengan undi majoriti 16 berlawan 1, Mahkamah memutuskan bahawa kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan adalah kepunyaan Malaysia.³

Oleh yang demikian, nyatalah bahawa Malaysia telah memenangi kes ini atas asas *effectivites* nya bersabit dengan Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan, dan bukan atas asas ia mewarisi hak milik turun-temurun menerusi satu siri perjanjian dengan negara-negara lain yang berkepentingan di kawasan itu.

CAMPUR TANGAN OLEH FILIPINA

Di sini, pembaca dibawa menjejak kembali masa untuk mengikuti kisah tindakan Filipina yang cuba campur tangan dalam kes antara Malaysia dan Indonesia ini.

Semuanya bermula pada 22 Februari 2001, apabila Filipina membuat permohonan kepada ICJ untuk memperoleh salinan memorandum Indonesia dan memorandum Malaysia di saat-saat terakhir sebelum kedua-dua pihak selesai menyediakan semua memorandum bertulis yang perlu diserahkan kepada ICJ. Kedua-dua Malaysia dan Indonesia membantah permintaan yang dibuat oleh Filipina. Pihak Mahkamah seterusnya menolak permohonan dari Filipina itu.

Setelah gagal memperoleh dokumen-dokumen yang ditukar antara Malaysia dan Indonesia, Filipina mengambil langkah seterusnya untuk melibatkan negaranya secara terus menerus sebagai parti yang berkepentingan di dalam kes ini. Untuk tujuan ini, pada 13 Mei 2001, Filipina memfailkan permohonan untuk campur tangan dalam prosiding di hadapan Mahkamah.

---

³ Penghakiman, 17 Disember 2002, perenggan 150.

Filipina membuat permohonan itu di bawah peruntukan Artikel 62 Statut ICJ, seperti yang dipetik di bawah ini:

- Seandainya sebuah negara berpendapat bahawa ianya mempunyai kepentingan, yang ada asas dari segi undang-undang, yang mungkin akan terjejas oleh keputusan dalam kes berkenaan, maka negara itu boleh meminta kebenaran daripada Mahkamah untuk campur tangan.
- Adalah menjadi hak Mahkamah untuk membuat keputusan tentang permintaan tersebut.

Malaysia dan Indonesia kedua-duanya mendaftarkan bantahan mereka terhadap permohonan Filipina. Berikutan bantahan itu, ICJ mengadakan Perbicaraan Lisan khas untuk menimbangkan permohonan campur tangan dari Filipina itu. Perbicaraan Lisan berkenaan telah diadakan di Mahkamah di The Hague dari 25 hingga 29 Jun 2001.

Semasa Perbicaraan Lisan, Filipina dengan jelas menyatakan bahawa permohonan negaranya supaya dibenarkan campur tangannya dalam kes ini adalah untuk mencapai dua tujuan: pertama, untuk mengekalkan tuntutan bahawa Filipina berkuasa dan mempunyai kedaulatan ke atas Borneo Utara dan kedua, untuk memaklumkan kepada Mahkamah bagaimana tuntutan ke atas Sabah boleh menjadi terjejas selepas Mahkamah membuat keputusannya dalam kes di antara Malaysia dan Indonesia mengenai Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan.

Filipina juga memaklumkan kepada Mahkamah bahawa mereka bukannya berhajat membuat sebarang tuntutan terhadap Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan. Mereka cuma mahu melindungi kepentingan negara mereka apabila Mahkamah akhirnya membuat keputusan tentang siapa mempunyai kedaulatan ke atas kedua-dua pulau tersebut yang sedang menjadi pertikaian antara Malaysia dan Indonesia.

SEJARAH TUNTUTAN FILIPINA TERHADAP SABAH

Pada tahun 1962, Filipina telah mengambil beberapa langkah untuk mendedahkan tuntutanannya ke atas Sabah, dalam konteks sebuah kempen membantah penubuhan Persekutuan Malaysia.

Dalam tahun tersebut, seorang yang bernama Mohammad Esmail Kiram, yang mengaku dirinya Sultan Sulu dan kononnya bertindak atas nasihat dan kebenaran *Ruma Bechara* yang juga samar-samar kesahihannya, telah menandatangani bersama-sama dengan Emmanuel Perez, ketika itu Naib Presiden dan Setiausaha Hal-Ehwal Luar Filipina, satu watakah penyerahan yang kononnya menyerahkan wilayah Borneo Utara kepada Republik Filipina. Peristiwa itu, mengikut hujah Filipina, telah menguatkuasakan satu pemindahan kedaulatan ke atas Sabah daripada Sultan Sulu kepada Republik Filipina.

Dalam tahun 1968, pegawai-pegawai Malaysia dan Filipina bertemu di Bangkok untuk membincangkan bagaimana Filipina boleh menggugurkan tuntutanannya ke atas Sabah secara persahabatan dan dalam suasana yang terhormat. Walau bagaimanapun, perbincangan tersebut gagal kerana Delegasi Filipina mendesak supaya perkara itu dibawa ke Mahkamah Keadilan Antarabangsa bagi memperoleh keputusan.

Dengan cara menggunakan peruntukan di bawah Artikel 62 Statut ICJ, maka dalam tahun 2001 Filipina akhirnya mendapat harinya di Mahkamah yang ditunggu-tunggu itu, walaupun dapat masuk melalui pintu belakang.

Semua yang hadir di Mahkamah ketika Perbicaraan Lisan sedar dengan segera bahawa asas perundangan yang diguna oleh Filipina memohon campur tangan di dalam kes ini rupanya sangat lemah. Tetapi Filipina telah berjaya menggunakan kehadiran mereka di Mahkamah bagi menerangkan secara terperinci, dan memasukkan

ke dalam rekod Mahkamah, butir-butir mengenai tuntutan Filipina ke atas Sabah.

JAWAPAN MALAYSIA MEMATAHKAN HUJAH FILIPINA MENUNTUT SABAH

Walaupun tujuan Perbicaraan Lisan di hadapan Mahkamah itu hanyalah untuk mendebatkan sama ada Filipina layak atau tidak campur tangan dalam kes antara Malaysia dan Indonesia, Delegasi Malaysia tidak melepaskan peluang untuk menyanggah dakwaan-dakwaan yang dibuat oleh Delegasi Filipina mengenai tuntutan mereka ke atas Sabah walaupun perkara itu tiada kaitan dengan isu kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan.

Delegasi Malaysia memberi penjelasan kepada Mahkamah mengapa Malaysia menolak sama sekali dan tanpa syarat apa jua tuntutan yang dibuat oleh Filipina ke atas Sabah. Malaysia memohon Mahkamah mencatat hakikat bahawa hujah-hujah yang dikemukakan oleh Delegasi Filipina mengandungi berbagai-bagai kecacatan manakala, dari segi wilayah, lingkungan kawasan sebenar yang dituntut oleh Filipina tidak jelas dan ini menjadikan objek tuntutan berkenaan sangat samar-samar.

Malaysia memaklumkan kepada Mahkamah bahawa, sebagai sebuah entiti antarabangsa, Kesultanan Sulu lenyap pada September 1878 apabila Sepanyol akhirnya berjaya menakluki Kesultanan tersebut. Kesultanan berkenaan hapus sama sekali dan tiada lagi wujud sebagai apa jua entiti apabila Amerika Syarikat memansuhkan sepenuhnya Kesultanan itu pada tahun 1936 iaitu apabila Sultan Sulu yang terakhir mangkat pada tahun itu. Selepas itu, waris-waris kepada harta-harta peribadi Sultan menerima sejumlah wang yang sebelum itu dibayar kepada Sultan Sulu. Waris-waris tersebut menerima wang berkenaan berikutan keputusan Mahkamah Tinggi Negeri Borneo Utara pada tahun

1938, yang menjalankan hukuman undang-undang bersabit dengan pemansuhan muktamad Kesultanan Sulu. Semasa membuat keputusan berkenaan, Mahkamah Tinggi itu menjelaskan dengan terang bahawa pembayaran wang warisan itu tiada kena mengena dengan apa jua persoalan mengenai kedaulatan.

Malaysia menjelaskan juga kepada Mahkamah status kedaulatan wilayah Borneo Utara British sebelum dan sehingga tahun 1962. Great Britain dan Jerman mengiktiraf kedaulatan Sepanyol ke atas Gugusan Kepulauan Sulu serta sempadan pengaruh Sepanyol di kawasan itu dalam Protokol Madrid 1885. Di bawah perjanjian yang sama, Sepanyol telah melepaskan semua tuntutan ke atas Borneo. Selepas itu, Amerika Syarikat — selaku kuasa yang berdaulat ke atas Filipina dan sebagai kuasa pengganti kepada Sepanyol — telah dengan nyata mengiktiraf Protokol Madrid 1885. Amerika Syarikat melafazkan pengiktirafan ini sebanyak dua kali; pertama semasa Pertukaran Nota 1907 dan kedua dalam Konvensyen Sempadan 1930 di antara Amerika Syarikat dan Great Britain.

Malaysia menegaskan kepada Mahkamah bahawa, satu demi satu, perjanjian-perjanjian tahun 1885, 1907 dan 1930 dengan eksplisitnya mengiktiraf bahawa Borneo Utara adalah wilayah British dan bukannya kepunyaan Sepanyol, bukannya kepunyaan Amerika dan bukannya kepunyaan Filipina. Oleh yang demikian, tiada apa yang boleh dilakukan dalam tahun 1962 oleh rakyat biasa (orang-orang yang kononnya waris Sultan Sulu) yang boleh mengubah status kedaulatan Borneo Utara.

Malaysia menekankan kepada Mahkamah adalah sangat aneh sekiranya ada sesiapa yang cuba menyarankan bahawa orang-orang biasa mengakui waris Sultan Sulu yang terakhir boleh menyimpan — dalam simpanan bersama semua anggota keluarga kononnya — kedaulatan ke atas wilayah Sulu yang dimiliki oleh Almarhum Sultan, yang boleh dipindahkan kepada Filipina dalam bentuk satu surat penyerahan peribadi yang ditandatangani dalam tahun 1962.

Namun, itulah teori yang cuba disarankan oleh Delegasi Filipina kepada ICJ.

Seterusnya, Malaysia memaklumkan kepada Mahkamah bahawa dalam tahun 1962 itu juga, satu pilihan raya telah diadakan di Borneo Utara (dan Sarawak) yang mana soal menyertai Malaysia menjadi perkara pokok dalam kempen. Menerusi undi mereka dalam pilihan raya tersebut, penduduk-penduduk Borneo Utara (dan Sarawak) telah membuat keputusan dengan majoriti yang besar menyokong parti politik yang pro Malaysia. Satu Suruhanjaya⁴ yang ditubuh oleh kuasa yang memerintah Borneo Utara (dan Sarawak) pada masa itu, iaitu Great Britain, juga mencapai kesimpulan yang sama. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu membuat pengesahan yang sama pada tahun 1963,⁵ iaitu apabila beliau mengesahkan bahawa tidak ada sebarang keraguan yang sebahagian besar penduduk-penduduk di dalam wilayah Borneo Utara dan Sarawak menyokong agar wilayah-wilayah itu menyertai Persekutuan Malaysia.

Maka demikianlah, Great Britain melepaskan kedaulatannya ke atas Sabah pada tahun 1963, dan pada tahun itu juga Sabah menjadi sebahagian daripada Persekutuan Malaysia yang baru tertubuh itu.

MAHKAMAH MENOLAK PERMINTAAN FILIPINA UNTUK CAMPUR TANGAN

Pada 23 Oktober 2001, ICJ menurunkan penghakimannya mengenai permohonan Filipina untuk campur tangan dalam kes di antara Malaysia dan Indonesia mengenai kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan. Mahkamah membuat kenyataan bahawa Filipina telah gagal memperlihatkan bahawa ia mempunyai kepentingan dalam kes ini yang ada asas dari segi undang-undang

---

⁴ Laporan Suruhanjaya Penyiasatan, Borneo Utara dan Sarawak (Laporan Suruhanjaya Cobbold).

⁵ Laporan Misi ke Malaysia Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, 1963.

yang boleh melayakkan Filipina campur tangan. Maka Mahkamah membuat keputusan tidak membenarkan permohonan dari Filipina itu.

Mahkamah menurunkan Penghakiman seperti tersebut di atas setelah mengadakan pengundian secara rahsia, dan keputusan undi rahsia mengenai perkara ini ialah 16 Hakim menyokong pendapat majoriti dan hanya 1 Hakim yang menentang.

Hakim yang menentang ialah Hakim Oda dan beliau telah menulis satu Pendapat Bertentangan⁶ yang antara lain mengatakan beliau menentang hanya bahagian Penghakiman yang tidak membenarkan Filipina campur tangan kerana beliau yakin permintaan Filipina untuk campur tangan dalam kes di antara Malaysia dan Indonesia sepatutnya dibenarkan. Walau bagaimanapun beliau menambah bahawa perselisihan pendapat beliau dengan Hakim-Hakim lain, dalam kes sampingan ini, terhad hanya kepada isu mengenai hak Filipina untuk campur tangan. Hakim Oda menyatakan bahawa undi beliau tidak mencerminkan pandangan beliau tentang kesahihan atau sebaliknya bersabit apa jua tuntutan yang hendak dibuat oleh Filipina ke atas Borneo Utara, atau tentang hujah-hujah Indonesia atau Malaysia dalam kes utama mengenai kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan.

Satu lagi pendapat yang patut diberi perhatian ialah Pendapat Berasingan yang dirakamkan oleh Hakim ad hoc Franck. Beliau mengundi bersama majoriti dan Pendapat Berasingan beliau telah direkodkan sebagai sebahagian daripada Penghakiman Bertulis yang diturunkan oleh Mahkamah. Antara lain, Hakim ad hoc Franck mengatakan dengan jelas bahawa tuntutan Filipina ke atas Sabah pada masa kini berada hanya sebagai satu catatan dalam sejarah kerana, walau apa pun asas yang dikemukakan oleh Filipina,

---

⁶ Pendapat Bertentangan oleh Hakim Oda, 23 Oktober 2001, perenggan 1.

semuanya telah menjadi luput akibat pilihan raya di Sabah pada tahun 1963 dalam mana rakyat Sabah telah membuat keputusan yang sah tentang nasib diri mereka dan masa depan negara mereka.⁷

KEPUTUSAN ICJ DALAM KES INI TELAH MENINGGALKAN KESAN PENTING DI ALAM DIPLOMASI DAN UNDANG-UNDANG ANTARABANGSA

Apabila Malaysia dan Indonesia menyelesaikan satu pertikaian di antara mereka secara aman dan berasaskan undang-undang antarabangsa, mereka telah melakukan sesuatu yang tidak pernah berlaku sebelum itu di Asia Tenggara. Mereka juga telah menunjukkan sebuah contoh cara yang baik untuk menyelesaikan pertikaian antara negara. Cara yang terbaik bagi menyelesaikan masalah-masalah di antara negara biasanya ialah melalui rundingan secara berbaik-baik. Namun begitu, di dalam keadaan yang wujud pada ketika itu, persetujuan mereka supaya merujuk isu kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan untuk diputuskan oleh ICJ terbukti menjadi pilihan terbaik bagi kedua-dua Malaysia dan Indonesia.

Permintaan yang dibuat oleh Filipina untuk campur tangan telah menerbitkan satu situasi yang tidak disangka. Buat kali pertama, isu tuntutan Filipina ke atas Sabah telah dikenakan penelitian undang-undang di Mahkamah walaupun secara tidak langsung. Dan penelitian ini telah mendedahkan fakta bahawa objek sebenarnya yang dituntut oleh Filipina adalah tidak jelas dan persembahan Delegasi Filipina di hadapan Mahkamah mengandungi beberapa percanggahan antara hujah-hujah yang dikemukakan oleh mereka. Keputusan ICJ menolak permintaan Filipina untuk campur tangan, termasuklah pendapat yang ditulis

---

⁷ Pendapat Berasingan oleh Hakim ad hoc Franck, 23 Oktober 2001, perenggan 15.

oleh dua orang Hakim, telah mendedahkan dengan jelas iaitu cubaan Filipina memancing simpati pihak Mahkamah mengenai tuntutan ke atas Sabah telah menemui kegagalan.

Malaysia membantah permintaan Filipina untuk campur tangan, dan dengan itu telah berjaya mencegah Filipina daripada menggunakan Artikel 62 Statut ICJ sebagai platform untuk memajukan tuntutan ke atas Sabah. Malaysia berpuas hati mendapat peluang untuk menjelaskan kepada Mahkamah bahawa Filipina bukan sahaja tidak ada hak untuk campur tangan dalam kes mengenai Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan, negara itu juga tidak mempunyai sebarang tuntutan yang boleh dibuat daripada Malaysia mengenai Sabah. Malaysia berjaya menjelaskan kepada ICJ, lebih daripada cukup, bahawa tuntutan Filipina ke atas Sabah tidak berasas langsung, baik dari segi fakta mahupun dari sudut undang-undang.

Mula-mulanya permohonan Filipina untuk campur tangan hanya membosankan kerana mengganggu prosiding dan mengalih perhatian Mahkamah daripada perkara pokok, iaitu untuk menyelesaikan pertikaian antara Malaysia dan Indonesia. Akhirnya, Filipina bukan sahaja tidak memperoleh kebenaran untuk campur tangan tetapi telah juga mengalami kerugian besar — dari segi diplomasi dan juga dari sudut undang-undang — akibat cubaannya menghidupkan semula tuntutan Filipina ke atas Sabah.

PENUTUP

Malaysia telah mencapai kemenangan di Mahkamah Keadilan Antarabangsa — di peringkat awal dalam fasa campur tangan (Indonesia/Malaysia/Filipina) dan seterusnya dalam fasa merit (Indonesia/Malaysia) — kerana Malaysia mempunyai kes yang baik, dan telah menyampaikan hujah-hujah secara lengkap dan teliti. Kejayaan ini dicapai kerana wujudnya semangat kerja berkumpulan yang baik, termasuk kerja-kerja penyelidikan yang memakan masa bertahun-tahun yang melibatkan pemeriksaan

ribuan dokumen dan peta-peta zaman dahulu. Kerja penyelidikan ini telah dilakukan di arkib-arkib dan simpanan rekod di Sabah, Semenanjung Malaysia, United Kingdom, Amerika Syarikat, India dan Belanda oleh pegawai-pegawai Kementerian Luar Negeri termasuk Kedutaan-Kedutaan Besar Malaysia di negara-negara yang disebutkan di atas, Jabatan Arkib Negara, Jabatan Ukur dan Pemetaan, Kementerian Tanah dan Pembangunan Koperasi, Angkatan Tentera Laut, Agensi-Agensi Kerajaan yang lain dan juga beberapa sarjana dan sejarawan dari universiti-universiti di dalam dan luar Malaysia.

Kementerian Luar Negeri (Wisma Putra) berfungsi sebagai penyelarar utama dalam penyediaan dan pembawaan kes ini ke ICJ. Ketua Pasukan Malaysia, semada Perbicaraan Lisan di hadapan 17 Hakim-Hakim Mahkamah pada Disember 2002, ialah Abdul Kadir Mohamad dalam kapasitinya sebagai Agen Malaysia di ICJ dan Duta Besar Tugas-tugas Khas di Kementerian Luar Negeri. Noor Farida Ariffin, Duta Besar Malaysia di Netherlands, bertugas sebagai Agen-Bersama.

Komponen antarabangsa Pasukan Malaysia terdiri daripada: (i) Sir Elihu Lauterpacht CBE, QC, Profesor Kehormat Undang-Undang Antarabangsa, Universiti Cambridge, (ii) Mr. Jean-Pierre Cot, Professor Emeritus, Universiti Paris, (iii) Professor James Crawford S.C, F.B.A, Professor Undang-Undang Antarabangsa Whewell, Universiti Cambridge, dan (iv) Professor Nicholas Schrijver, Professor Undang-Undang Antarabangsa, Free University of Amsterdam dan Institut Pengajian Sosial, The Hague.

Tan Sri Abdul Kadir Mohamad juga pernah memegang jawatan Ketua Setiausaha di Kementerian Luar Negeri (1996-2001), dan selepas itu beliau dilantik sebagai Duta Besar Tugas-tugas Khas pada tahun 2001. Walau bagaimanapun, pendapat yang dinyatakan oleh beliau dalam artikel ini adalah pendapat peribadi beliau sendiri sepenuhnya dan tidak semestinya mencerminkan pendirian Kementerian Luar Negeri atau Kerajaan Malaysia.

Nota:

Pembaca-pembaca yang ingin membaca butir-butir terperinci Kes Mengenai Kedaulatan Ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia), termasuklah Permohonan Kebenaran untuk Campur Tangan oleh Kerajaan Filipina, boleh melayari laman web Mahkamah Keadilan Antarabangsa di Peace Palace, The Hague: <http://www.icj-cij.org>

RUJUKAN**DOKUMEN ICJ**

Versi cetak dokumen-dokumen ICJ yang disenaraikan di bawah ini boleh didapati di Perpustakaan Mahkamah di Peace Palace, The Hague, manakala versi elektronik boleh dilayari dengan mudah di laman web Mahkamah: <http://www.icj-cij.org>, atau dibaca dalam CD yang disertakan dengan buku ini.

Kes Mengenai Kedaulatan terhadap Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan (Indonesia/Malaysia)

Perjanjian Khas untuk Menyerah kepada Mahkamah Keadilan Antarabangsa Pertikaian di antara Malaysia dan Indonesia Mengenai Kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan 31 Mei 1997

Prosiding Bertulis

Memorial Malaysia, 2 November 1999

Memorial Republik Indonesia, 2 November 1999

Memorial Balas Malaysia, 2 Ogos 2000

Memorial Balas Republik Indonesia, 2 Ogos 2000

Memorial Jawapan Malaysia, 2 Mac 2001

Memorial Jawapan Republik Indonesia, 2 Mac 2001

Prosiding Lisan

(A) PERMOHONAN KEBENARAN UNTUK CAMPUR-
TANGAN OLEH FILIPINA

Rekod kata-demi-kata Penghujahan Lisan yang dibuat oleh kedua-dua pihak semasa Persidangan Terbuka Mahkamah

CR 2001/1, Isnin 25 Jun 2001 (Filipina)

CR 2001/2, Selasa 26 Jun 2001 (Indonesia/Malaysia)

CR 2001/3, Khamis 28 Jun 2001 (Filipina)

CR 2001/4, Jumaat 29 Jun 2001 (Indonesia/Malaysia)

Penghakiman, 23 Oktober 2001, termasuk:

Pendapat Yang Bertentangan oleh Hakim Oda

Pendapat Yang Berasingan oleh Hakim Koroma

Pengisytiharan oleh Hakim Parra-Aranguren

Pendapat Yang Berasingan oleh Hakim ad hoc Weeramantry

Pendapat Yang Berasingan oleh Hakim ad hoc Franck

Ringkasan Penghakiman

Ringkasan No. 2001/3, 23 Oktober 2001

Siaran Akhbar

No. 2001/28 pada 23 Oktober 2001

Mahkamah mendapati bahawa Permohonan Kebenaran Untuk Campur Tangan Filipina tidak boleh dilulus

(B) PERBICARAAN FASA MERIT (INDONESIA/MALAYSIA)

Rekod kata-demi-kata Penghujahan Lisan yang dibuat oleh kedua-dua pihak semasa Persidangan Terbuka Mahkamah

CR 2002/27, Isnin 3 Jun 2002 Pagi (Indonesia)

CR 2002/28, Isnin 3 Jun 2002 Petang (Indonesia)

CR 2002/29, Selasa 4 Jun 2002 Pagi (Indonesia)

CR 2002/30, Khamis 6 Jun 2002 Petang (Malaysia)

CR 2002/31, Jumaat 7 Jun 2002 Pagi (Malaysia)

CR 2002/32, Jumaat 7 Jun 2002 Petang (Malaysia)

CR 2002/33, Isnin 10 Jun 2002 Pagi (Indonesia)

CR 2002/34, Isnin 10 Jun 2002 Petang (Indonesia)

CR 2002/35, Rabu 12 Jun 2002 Pagi (Malaysia)

Penghakiman, 17 Disember 2002, termasuk:

Pengisytiharan oleh Hakim Oda

Pendapat Yang Bertentangan oleh Hakim Franck

Ringkasan Penghakiman

Ringkasan No. 2002/2, 17 Disember 2002

Siaran Akhbar

No. 2002/39 pada 17 Disember 2002

Mahkamah mendapati bahawa kedaulatan ke atas Pulau Ligitan dan Pulau Sipadan adalah kepunyaan Malaysia

Penerbitan

Laporan Suruhanjaya Penyiasatan, Borneo Utara dan Sarawak
(Laporan Suruhanjaya Cobbold)

Knebworth House, Hertfordshire, 21 Jun 1962

Dicetak oleh Percetakan Kerajaan, Persekutuan Tanah Melayu,
1962

Laporan Misi Ke Malaysia Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu,
1963

Rekod Rasmi Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, New York

